

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ[®] КАПІТАЛ

Науково-практичний журнал

5 ' 2003

Журнал засновано у лютому 2002 року

Зміст

Інтелектуальна економіка

- Бутнік-Сіверський О.** Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт 3
- Крижна В.** Види ліцензій на використання об'єктів інтелектуальної власності 13
- Правові колізії** 18

Захист прав

- Підпригора О.** Право інтелектуальної власності на позначення в новому Цивільному кодексі України 19
- Дубинський М.**
Сопільняк В. Практика, яку потрібно змінювати 26

До відома

- Про Міжнародну науково-практичну конференцію у м. Алушта, Автономна Республіка Крим, 15 — 19 вересня 2003 року 30
- Резолюція Міжнародної науково-практичної конференції “Захист прав інтелектуальної власності: проблеми і шляхи їх вирішення” 32

Типовий ліцензійний договір на використання майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності	36
Дисертації за 1995 — 2002 р.р. на здобуття наукового ступеня кандидата наук, що стосуються сфери інтелектуальної власності	45

УВАГА!

З 20 жовтня 2003 р. Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності АПрН України змінив адресу.
 01014, м. Київ-14, вул. Тимірязівська, 66/3 (метро “Видубичі”)
 тел.: 294-99-82

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

*У 2004 році науково-практичний журнал **Інтелектуальний капітал** виходитиме один раз на два місяці. Для зручності читачів часопис має спільний індекс передплати як для фізичних, так і для юридичних осіб. Передплату журналу ви зможете здійснити у будь-якому поштовому відділенні України.*

Сподіваємося, що журнал стане корисним помічником у вашій справі!

Вартість передплати на 2004 рік					
	Індекс	2 міс/грн	4 міс/грн	6 міс/грн	12 міс/грн
Фізичні та юридичні особи	23594	6	12,10	17,95	35,40

**З глибокою повагою
 редакційна колегія**

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

Олександр Бутнік-Сіверський,
завідувач економіко-правового відділу НДІ інтелектуальної власності, доктор економічних наук, професор

Світовий досвід економічного розвитку свідчить, що на сучасному етапі інноваційним технологіям немає альтернативи.

На межі XX і XXI ст. ст. у світовій промисловості прискорилися зміни — в технології, структурі, масштабі, територіальному розміщенні та організації виробництва, а також у взаємозв'язку цих факторів.

Ключовими є інновації, які перетворилися на промислову релігію кінця XX ст. Компанії сприймають інновації як засіб збільшення прибутків і завоювання більш місткого сегмента ринку. Уряди багатьох держав вважають їх панацеєю для прискореного економічного зростання через підвищення конкурентоспроможності країни у світі.

Ось чому Україна не може стояти осторонь від цих процесів, а їх вивчення з позиції світового досвіду розв'язання цих проблем сприятиме визначенню шляхів реалізації інноваційної політики України з урахуванням певних умов. Сьогодні ж уряд України турбує тенденція до технологічного відставання України порівняно з іншими розвиненими країнами. Понад 90% продукції, яка виробляється промисловістю України, не має сучасного рівня науково-технічного забезпечення. Частка

України у світовому обсязі торгівлі наукомісткою продукцією, за оцінками експертів, становить лише 0,1%. Це на порядок нижче, ніж частки Польщі і Китаю, і на два порядки — Німеччини [1].

Лише прискорений розвиток інноваційних процесів, який базується на ефективному використанні науково-технічного потенціалу, є основним чинником економічного зростання країни.

Відповідно до Закону України "Про інноваційну діяльність" (2002 р.), **інновації** — це новостворені (засновані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукти чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного та іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [2].

Зацікавленість в інновації обумовлюється тим, що приріст обсягів збуту та доходів має місце на тих підприємствах, які впроваджують інновації. Підштовхує до цього прагнення підприємств своєчасно виявляти тенденції розвитку ринку і просувати на ньому нові високоякісні товари, орієнтовані на задоволення сучасних, а також майбутніх потреб і бажань споживачів.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Інноваційна діяльність — це діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, яка сприяє випуску на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

В основу інноваційної діяльності покладено інноваційну політику, що здійснюється на рівні держави (макрорівні) або на рівні підприємств (мікрорівні).

Орієнтація на інноваційний шлях розвитку потребує від національних суб'єктів господарської діяльності перебудови системи управління, створення на основі принципів маркетингу системи оперативного пошуку нових сфер та способів реалізації власного потенціалу, які спиралися б на нові товари, нові технології, нові методи організації виробництва і збуту.

Зауважимо, що Україна має вагомі об'єктивні передумови для формування інноваційної стратегії довгострокового економічного розвитку. Перехід України до відкритої економіки може стати проблематичним без синхронізації її економічної структури і реформ, аналогічних проведеним у високорозвинених країнах.

У різних країнах проблема реалізації нововведень розв'язується по-різному, хоч і можна простежити певні тенденції, спільні для більшості сучасних лідерів науково-технічного прогресу.

Завдання України — побудувати і реалізувати інноваційну модель розвитку (перетворень) на підґрунті інноваційної складової, яка визначає мету інноваційної стратегії та механізми підтримки пріоритетних програм і проектів.

У пріоритетному використанні сукупності інноваційних факторів у розвитку економіки і полягає сут-

ність переведення її на якісно новий тип розвитку, що їй дає змогу досягти в ринковому середовищі економічної збалансованості [3, 4].

Стан економічної збалансованості як інтегрованої властивості цілісного господарського організму характеризує тип його розвитку. Як наукова категорія економічна збалансованість відтворює сутність особливого стану системи господарювання в складному ринковому середовищі, яке характеризує гарантія цілеспрямованості її руху сьогодні і в прогнозованому майбутньому. Вона сполучає в собі родові властивості самої системи і найважливіші складові її виробничої та комерційної діяльності, у тому числі якості продукції та її новаторські властивості, науково-технічну розвиненість основного капіталу, стабільність обновлюваного ресурсного забезпечення, накопичення і постійний прогрес кадрового та інтелектуального потенціалів, наявність інноваційного менеджменту. Тобто, тип розвитку економіки характеризується не лише здебільшого використовуваними факторами, але й станом процесів, пов'язаних з народженням і результативністю використовуваних факторів — ресурсів, з виробництвом товарів — інновацій.

На сьогодні засадничими чинниками розвитку будь-якої господарської системи є інноваційні, тобто ті інноваційні компоненти, які в комплексі можуть удосконалити виробничу сферу, оновлюючи керівний апарат, готуючи і спонукаючи людей ефективно використовувати нововведення.

З означених позицій можна виділити такий інноваційний тип розвитку господарської системи, коли інноваційна діяльність здійснюється як на макрорівні (держави в цілому,

регіональної або галузевої економіки), так і на мікрорівні (підприємств, об'єднань підприємств).

Структуру інноваційної моделі розвитку господарської системи показано на Рис. 1.

Інноваційна модель розвитку господарської системи має враховувати інноваційний тип розвитку економі-

ки в ринковому середовищі. Інноваційний тип розвитку господарської системи спирається на інноваційну діяльність, в основі якої лежить інноваційна політика. За своєю суттю і економічним змістом інноваційна політика знаходить своє відображення у розробці стратегії інноваційної моделі розвитку.

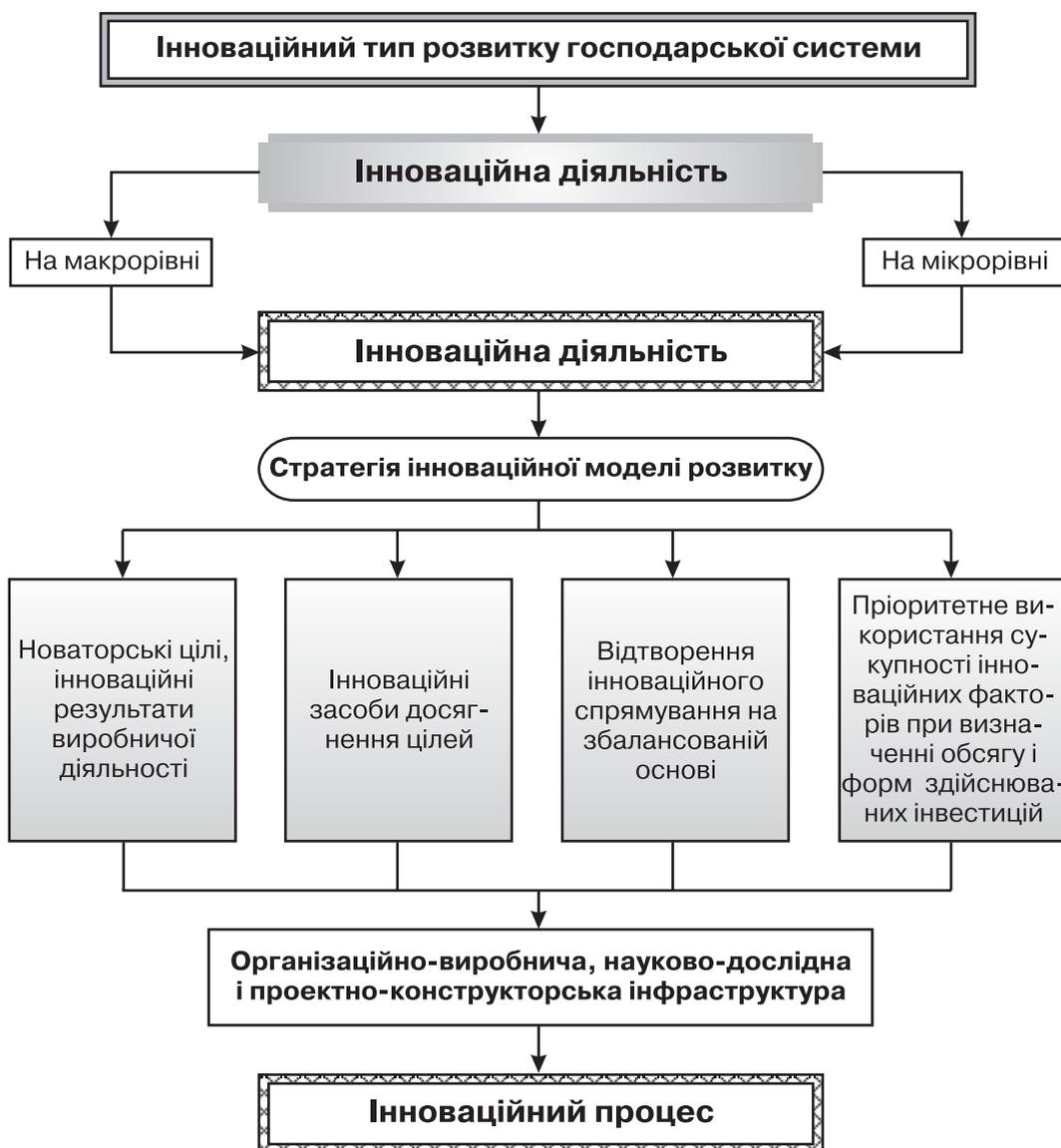

Рис. 1. Структура інноваційної моделі розвитку господарської системи

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Стратегія інноваційної моделі розвитку — це досягнення якісно нового типу розвитку господарської системи, яка характеризується [4]:

- новаторськими цілями, інноваційними результатами виробничої діяльності (товари, послуги, ефективність, конкурентоздатність тощо) в тактичному і стратегічному планах;
- інноваційними засобами досягнення мети (факторами — інноваціями у вигляді новітньої техніки і технології, нових організації та мотивації праці і виробництва);
- можливостями відтворення інноваційного спрямування на збалансованій основі, щоб господарська система мала всі організаційно-управлінські, ресурсні і методологічні умови для цього;
- пріоритетним використанням сукупності інноваційних факторів при визначенні обсягу і форми здійснюваних інвестицій, які реалізуються в різній часовій послідовності, а саме: послідовному, паралельному та інтегральному проходженні процесу вкладання капіталу і отримання прибутку.

Реалізація інноваційної політики можлива лише за умов послідовного здійснення інноваційного процесу.

Організаційно-матеріальним підґрунтям інвестиційного процесу має стати організаційно-виробнича, науково-дослідна та дослідно-конструкторська інфраструктура, спрямована на здійснення інноваційної діяльності.

Зауважимо, що перехід економіки на інноваційний тип розвитку повинен починатися з первинного і корпоративного виробничого ланцюга, на базі якого формуються промислово-фінансові групи, технопар-

ки, спільні підприємства та інші господарські формування — інноваційні структури, але за умови сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату на макро- і регіональному рівнях.

Інноваційний процес — це послідовність дій на продукування ідей імовірного нововведення, маркетинг інновацій, виробництво, продаж і поширення цього нововведення, оцінка ефективності інновацій [5].

Саме інноваційний процес з позиції його складових і послідовності здійснення є причиною дискусій, розмаїття поглядів у різних джерелах як наукового, так і практичного спрямування [3, 4, 5, 6, 7].

Слід відзначити, що інноваційний процес спрямовується на отримання кінцевого результату, яким є інноваційний продукт та інноваційна продукція. Підвалинами цього процесу є трансформація інтелектуальної власності в кінцевий продукт інноваційної діяльності, яку можна здійснити лише в інноваційному процесі.

Структуризацію інноваційного процесу показано на Рис. 2.

Стимулом для впровадження інноваційного процесу або передумовою цього процесу є отримання (накопичення) відповідної інформації про наміри, досвід, здійснення, впровадження інновацій.

Зазначимо, що інформаційними джерелами при створенні нових продуктів, технологій, техніки можуть бути [5]:

- інформація від клієнтів, у тому числі за допомоги аналізу їхніх думок через спеціальні опитування;
- інформація, отримана з періодичних видань, відвідуваних ярмарок, виставок, конференцій;

Рис. 2. Структуризація інноваційного процесу

- інформація, отримана при здійсненні порівняльного аналізу продукції, технології і методів роботи конкурентів (з використанням прийомів бенчмаркетингу);
- надходження раціоналізаторських пропозицій, в тому числі шляхом організації "гуртків якості", груп "мозкової атаки";
- інформація, отримана при вивченні причин браку та реклаमाцій;
- інформація, яка виникає з "ви-

падкових" ідей тощо.

При цьому, якщо ідеї стосовно нової продукції надходять з ринку збуту чи від реалізаторів, то це є частковим її оновленням. Якщо ж ця ідея надходить з ринку науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) під впливом науково-технічного прогресу, то при цьому пропонується принципово новий товар, нова технологія тощо.

З метою визначення оптимального терміну використання обладнання, технологій чи оптимального ча-

су для оновлення старої продукції або впровадження принципово нової слід вивчати *життєвий цикл продукції*. При цьому треба правильно передбачати його динаміку і тривалість.

Криві життєвого циклу продукції показують, що у разі зниження попиту на один вид продукції підприємство має своєчасно спланувати випуск іншого виду товару.

З життєвим циклом продукції тісно пов'язується і *життєвий цикл нововведень*, який структурно відображає процес перетворення знань, процес перетворення ідеї на новий продукт.

Життєвий цикл нововведень відтворює *інноваційний цикл*: "наука — технології — виробництво — сфера споживання" [1].

Життєвий цикл нововведень обумовлює появу інноваційного продукту або інноваційної продукції на всіх його стадіях, до яких належать [5]:

- нові результати досліджень — ідеї, відкриття, винаходи та інновації, захищені патентами;
- нові проекти та розробки;
- нові товари (продукція, технології);
- нові знання про те, як впровадити, опанувати та використати нові твори ("ноу-хау");
- нові послуги, нові способи передачі товарів і послуг.

Результатом такого виду нововведень є інноваційний продукт чи інноваційна продукція, які мають відповідну відмінність, пов'язану зі сферами діяльності та видами інноваційного проектування.

Інноваційний продукт — це результат науково-дослідної і(або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам до інноваційної діяльності.

Інноваційна продукція — це нові конкурентоздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам до інноваційної діяльності.

Трансформація науково-технічних розробок в інноваційний продукт, придатний для виробництва і продажу, є найважчим етапом у ланцюгу, який сполучає науку зі споживачем. Це пов'язано з тим, що розробники погано розуміють домінанти ринку, потреби споживача, бо не мають досвіду технологічного підприємництва [6].

Трансформація інтелектуальної власності через інноваційний процес з метою досягнення результату інноваційної діяльності не може не враховувати складові інноваційного процесу, до яких належать (Рис. 2):

- етапи інноваційного проектування;
- етапи інвестиційної підтримки.

Це є організаційно-матеріалізована складова трансформації інтелектуальної власності, яка має свій апарат здійснення, методичне забезпечення та джерела фінансування. Слід відзначити, що етапи інвестиційного проектування і етапи інвестиційної підтримки мають однакове спрямування як в цілому, так і окремо по кожній складовій, враховуючи різні часові виміри здійснення інвестиційного процесу.

Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт передбачає структурування інноваційного процесу, до якої традиційно належать:

Генерування нової ідеї — Експериментальна реалізація нової ідеї — Освоєння у виробництві — Масовий випуск — Споживання.

За розгляду більш детальної структури інноваційного процесу наводять перелік таких етапів:

- 1) вибір варіанта створення нового виробу або нової продукції (на основі дієздатної моделі, розробки принципово нового виробу або нової продукції);
 - 2) генерація і відбір найбільш вдалих ідей щодо створення нового виробу або нової продукції;
 - 3) фільтрація (відбір) ідей — вилучення непридатних для подальшого розгляду;
 - 4) кінцевий вибір ідей;
 - 5) етап НДДКР і створення конструкторського прототипу;
 - 6) створення продукції для дослідження в ринкових умовах;
 - 7) реалізація більш масштабних планів: модифікація виробів та їх дрібносерійне виробництво або модифікація продукції та її обмежене виробництво; освоєння ринку та його сегментів; визнання, що ідея була хибною; припинення виробництва;
 - 8) зустрічне рішення про випуск нового виробу та його серійне або масове виробництво, або виробництво нової продукції у великих розмірах.
- Організаційною базою трансформації інтелектуальної власності в інноваційний продукт є побудова і реалізація інноваційного проекту за відповідними стадіями інвестиційного проектування, до яких належать (Рис. 3):

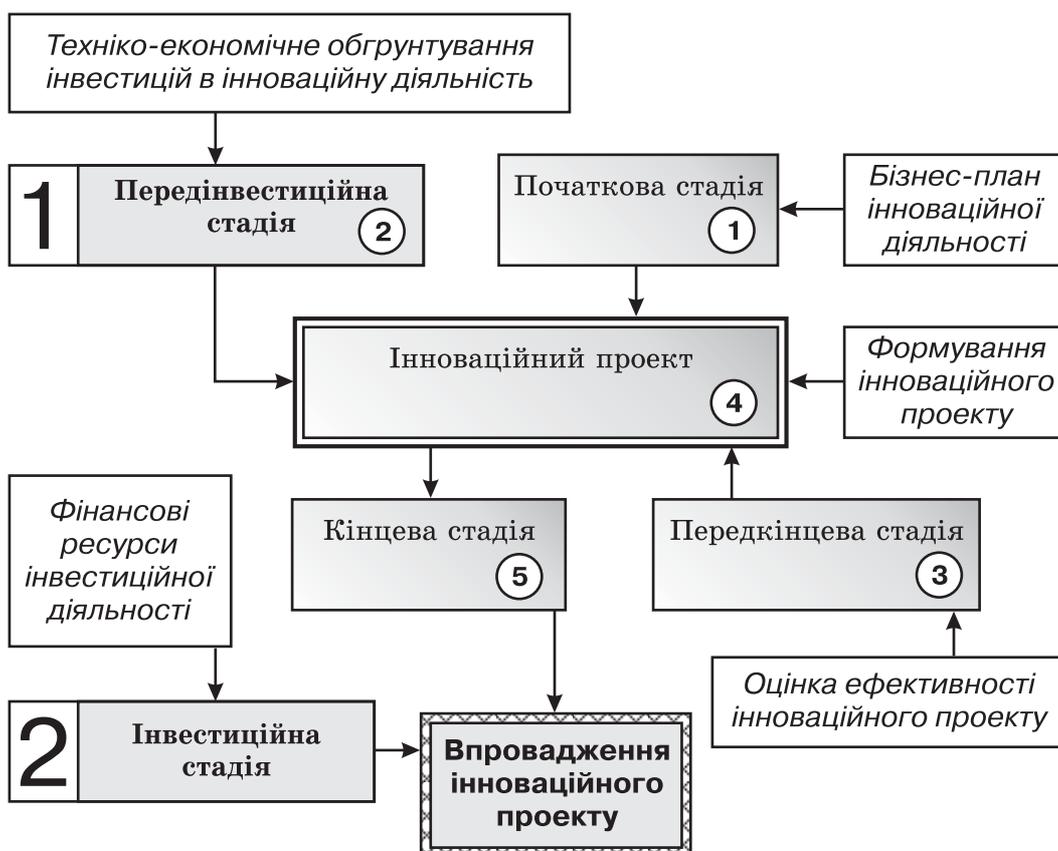

Рис. 3. Стадії інвестиційного проектування

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ЕКОНОМІКА

- *початкова стадія* (1), на якій здійснюється розробка бізнес-плану інноваційної діяльності;
- *передінвестиційна стадія* (2), на якій розробляється техніко-економічне обґрунтування інвестицій в інноваційну діяльність;
- *передкінцева стадія* (3), на якій здійснюється оцінка ефективності інноваційного проекту;
- *інноваційний проект* (4) — стадія, на якій формується інноваційний проект;
- *кінцева стадія* (5), на якій впроваджується інноваційний проект. На цій стадії приєднується інвестиційна стадія (2), якій передує передінвестиційна стадія (1), коли здійснюється пошук і використання фінансових ресурсів для інвестиційної діяльності.

Передінвестиційна стадія інноваційного проектування включає розробку техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) інвестицій в інноваційну діяльність. Цей документ є основним у доведенні доцільності та ефективності інвестицій в інноваційний проект, що розглядається. У межах ТЕО деталізуються та уточнюються: рішення, прийняті на стадіях передпроектного обґрунтування інвестицій, — техніко-технологічні, проектні, конструктивні, природоохоронні; можливість правової охорони інновацій; екологічна безпека та подальші соціальні дії.

Початкова стадія необхідна для того, щоб здійснити розробку бізнес-плану інноваційної діяльності. Бізнес-план інноваційної діяльності — це основний документ, який дає змогу здійснити оцінку і обґрунтувати інноваційний проект. У ньому проводиться опис аспектів майбутнього інноваційного проекту, аналізують-

ся проблеми, що можуть виникнути в процесі його здійснення, визначаються шляхи їх розв'язання.

Бізнес-план інноваційної діяльності допомагає здійснити оцінку можливостей інноваційного проекту на прикінцевій стадії, визначити доходи і витрати, здатність до самофінансування, розрахувати потік реальних коштів, проаналізувати окупність інноваційного проекту та повну окупність кредитних коштів, що залучаються.

Безумовно, бізнес-план інноваційної діяльності є складовою бізнес-плану розвитку підприємства або бізнес-плану інвестиційної діяльності, бізнес-плану санації підприємства.

Інноваційний проект, який охоплює стадію інноваційної діяльності підприємства як частину загального інноваційного процесу, а саме: організацію нового виробництва (мале, велике); випуск нової продукції; організацію сервісної підтримки нової продукції, — *є підприємницьким*.

Цей інноваційний проект описує стадію підприємництва в загальному інноваційному процесі.

Водночас, якщо результатом цієї стадії інноваційного проектування стає інноваційний продукт (відкриття, винаходи, інші інновації), який може бути проданим (комерціалізованим), то цей процес завершується *стадією комерціалізації*.

Інноваційний проект, який охоплює стадію інноваційної діяльності науково-дослідних, дослідно-конструкторських установ як частину загального інноваційного процесу, а саме: пошук і розробку ідей (фундаментальні і пошукові науково-дослідні роботи, відкриття, задуми, пропозиції); здійснення НДДКР (створення дослідного зразка, дієздатного

прототипу, тобто демонстрацію реалізації ідеї); проведення цілеспрямованої науково-дослідної роботи, розробку технологічного процесу та його матеріального забезпечення, — *є науково-дослідним*.

Цей інноваційний проект описує стадію науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в загальному інноваційному процесі.

Водночас, якщо результатом цієї стадії інноваційного проектування

стає інноваційна продукція (наукові розробки, винаходи, інші інновації), яка може бути проданою (комерціалізованою), то цей процес завершується *стадією комерціалізації*.

Підсумовуючи викладене, можна побудувати схему інвестиційної діяльності за видами інвестиційного проектування (Рис. 4).

Зауважимо: якщо стадія інноваційного проектування — науково-дослідний проект переходить до стадії

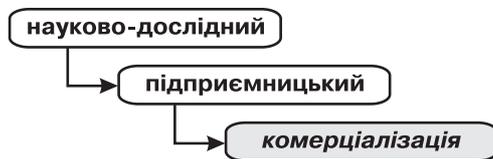
Рис. 4. Інвестиційна діяльність за видами інвестиційного проектування

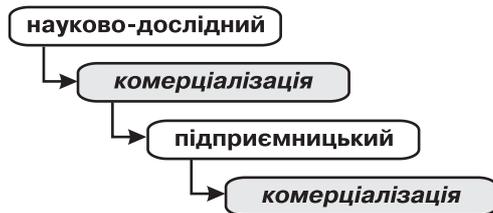
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ЕКОНОМІКА

підприємництва, то остання завершується також *стадією комерціалізації*.

Досвід засвідчує, що в реальних умовах від ідеї створення нового продукту до надходження перших прибутків від його продажу на ринку інновацій минає приблизно тричотири роки, у рідкісних випадках — менше. Це період інноваційного проектування, який може охоплювати всі стадії інноваційного процесу, а саме:

або

Література:

1. Основна мета урядової політики — підвищення якості життя населення // Урядовий кур'єр. — 15.03.2003 р. — № 70.
2. Про інноваційну діяльність. Закон України № 40—IV від 04.07.2002 р. // Інтелектуальна власність. — 2002. — № 10 — С. 35 — 42.
3. Гончарова Н.П. Инновационный тип развития — как фактор сбалансированности экономики // Стратегія економічного розвитку України. — Наук. зб. — Вип. 1 / Головний редактор О.П.Степанов — К.: КНЕУ, 2002. — С. 125 — 132.
4. Гончарова Н.П. Концептуальные подходы к инновационному развитию промышленности // Стратегія економічного розвитку України. — Наук. зб. — Вип. 7 / Головний редактор О.П.Степанов — К.: КНЕУ, 2001. — С. 113 — 121.
5. Оберемчук В.Ф. Маркетинг инновационной деятельности // Стратегія економічного розвитку України. — Наук. зб. — Вип. 1 / Головний редактор О.П.Степанов — К.: КНЕУ, 2002. — ст. 191 — 197.
6. Зінов В. Проблеми комерціалізації результатів досліджень і розробок // Інтелектуальна власність. — 2000. — № 3. — С. 35 — 42.
7. Гупин В., Баранчев В. Маркетинг на стадии коммерциализации интеллектуальных продуктов в инновационном процессе // Маркетинг. — 1999. № 4. — С. 51 — 65.

ВИДИ ЛІЦЕНЗІЙ НА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Валентина Крижна,

завідувач лабораторії проблем інтелектуальної власності НДІ інтелектуальної власності, кандидат юридичних наук, доцент Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого

Становлення ринкової економіки неабияк збільшує значення об'єктів інтелектуальної власності у розвитку матеріального виробництва і житті суспільства. Основна маса знань, накопичених людством, стає доступною для ознайомлення і використання будь-яким компетентним у цій галузі особам. Однак певну їх частину виключено з вільного обігу, оскільки монополні права на них належать конкретним суб'єктам. У зв'язку з цим актуально дослідити можливі способи використання таких результатів творчої діяльності.

Правовою формою практичного застосування об'єктів інтелектуальної власності зацікавленими особами є видача їм ліцензії.

Ліцензія — це дозвіл. Дане поняття відоме не лише патентному, але й іншим галузям права. Наприклад, в адміністративному праві під ним мають на увазі спеціальний дозвіл, який видається уповноваженими державними органами. Що стосується права інтелектуальної власності, то тут ліцензію може видавати автор (коли йдеться про авторське право) або власник охоронного документа на винахід, корисну модель, промисловий зразок, знак для товарів і послуг, топографію інтегральних мікросхем, сорт рослин.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., який набере чинності

з 1.01.2004 р. (далі — ЦК України), однією з правових форм розпорядження майновими правами інтелектуальної власності передбачає ліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Відповідно до ст. 1108 ЦК України, особа, котра має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар), може надати іншій особі (ліцензіату) письмове повноваження, яке надає їй право на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері (ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності). Така ліцензія може бути оформленою як окремий документ або бути складовою ліцензійного договору.

Залежно від підстав (предмет, обсяг прав, умови їх надання тощо) можна провести класифікацію ліцензій за різновидами.

З огляду на **предмет ліцензії** розрізняють ліцензії на винахід, корисну модель, промисловий зразок, знак для товарів і послуг, топографію інтегральних мікросхем, сорт рослин.

За **обсягом прав, що надаються**, розрізняють обмежені і повні ліцензії.

ЦК України закріплює три види **обмежених ліцензій**: виключну, одичну, невиключну (п. 3 ст. 1108).

Різниця між ними визначається залежно від того, якою мірою виключено конкуренцію ліцензіара та інших осіб зі сфери діяльності ліцензіата. Вибір типу ліцензії залежить передусім від обсягу ринку і характеру об'єкта.

Невиключна ліцензія допускає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, обмеженій цією ліцензією, і видачу ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері. Отже, повноваження власника охоронного документа ні за суттю, ні за обсягом не обмежуються. У літературі невиключну ліцензію ще називають простою.

На практиці невиключні ліцензії широко використовують, зазвичай, у тих галузях, де творчі досягнення стосуються сфер масового виробництва і споживання. Зумовлено це тим, що тут існує постійна потреба у створюваній продукції, тому наявність декількох ліцензіатів не завадить її нормальній реалізації. Крім того, кілька ліцензіатів швидше освоюють ринок. Проте слід зважати на те, що надмір невиключних ліцензій (наприклад, в Україні) свідчить про слабко розвинену економіку і про недостатню конкуренцію на внутрішньому ринку.

Одинична ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, обмеженій цією ліцензією, але допускає можливість використання ліцензіаром цього об'єкта у зазначеній сфері. Ймовірно, саме тому, що поряд з патенто-власником в обумовлених межах застосовувати об'єкт інтелектуальної власності має право лише один лі-

цензіат, у літературі така ліцензія називається одноособовою.

Виключна ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, обмеженій цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері.

За договором **виключної ліцензії** ліцензіар надає ліцензіату право виняткового використання предмета ліцензії у межах, обумовлених в угоді, відмовляючись водночас від використання і надання іншим особам ліцензій на аналогічних умовах. Однак поза цими обмеженнями ліцензіар може як самостійно використовувати даний предмет, так і видавати іншим особам ліцензії, які не суперечать умовам уже виданої ним ліцензії.

Специфіка об'єктів інтелектуальної власності дає змогу вводити різноманітні обмеження при наданні ліцензії. Вони можуть стосуватися території, кількості, способів використання, сфери застосування предмета ліцензії і терміну її дії.

Так, територія дії наданого дозволу може збігатися з територіальною сферою чинності охоронного документа, а може бути і меншою. Ліцензію може бути надано не на всі можливі способи використання результату науково-технічної діяльності, а лише на деякі (застосування, виготовлення, продаж). Можливе одночасне надання декількох виключних ліцензій на той самий результат творчої діяльності ліцензіатам різних галузей промисловості із заборонаю використовувати об'єкт ліцензії поза обумовленими межами. Тобто права ліцензіата можуть бути обмеженими певною сферою або галуззю промисловості. Обсяг прав, що надаються,

може бути окреслено і з допомогою кількісних показників (наприклад, виробничої потужності, річного випуску продукції тощо).

Ліцензію може бути надано на термін чинності виключного майнового права на об'єкт інтелектуальної власності. Але, як правило, побутує обмеження терміну дії дозволу у порівнянні з терміном чинності зазначених прав. Термін дії ліцензії залежить від багатьох чинників і мети, що переслідується. Так, ліцензії будуть більш тривалими у разі високої складності і трудомісткості налагодження виробництва, або якщо освоєння переданих за ліцензією об'єктів потребує значних капіталовкладень, будівництва нових споруд тощо.

Таким чином, за договором виключної ліцензії ліцензіат дістає монопольне право на використання об'єкта інтелектуальної власності в обумовлених межах. У цих межах він здійснює виключне право, яке належало власнику охоронного документа, тобто заміщає його. Тому ліцензіат може самостійно заявляти позови і забороняти використання предмета ліцензії невизначеному колу осіб, якщо вони порушують надані йому права. Причому порушником може бути і патентовласник.

Виключна ліцензія, зазвичай, надається з метою усунення небажаної конкуренції, або якщо через особливість запатентованого об'єкта обсяг збуту товарів, вироблених на його основі, буде незначним навіть на найсприятливішому ринку (скажімо, деяких видів медикаментів).

На практиці часто зустрічаються випадки, коли ліцензіат одержує на одній території виключну ліцензію, а на іншій — невиключну. Або ліцензіар може надати виключну ліцензію на виробництво і невиключну — на збут.

Зміст **повної ліцензії** полягає у тому, що ліцензіар передає ліцензіату повністю усі права на використання предмета ліцензії впродовж цілого терміну її дії. У такому разі ліцензія видається без будь-яких обмежень, тобто ліцензіат фактично посідає місце ліцензіара.

У літературі висловлювалася думка, що повна ліцензія видається на весь термін чинності патенту [1, 2, 3]. На наш погляд, її може бути видано і на коротший проміжок часу.

Надання повної ліцензії на весь термін дії охоронного документа за своїм економічним значенням рівноцінно передачі права власності на об'єкт. Але з юридичної точки зору між уступкою прав на патент і повною ліцензією є суттєві відмінності. Так, договір щодо повної ліцензії може бути укладеним на певний термін, по закінченні якого всі повноваження знову переходять до патентовласника. Слід також врахувати, що його можна достроково припинити. Крім того, у разі передачі виключних майнових прав інтелектуальної власності на умовах, наприклад, виплати щорічних відрахувань від суми реалізації запатентованих виробів несплата чергового внеску не тягне за собою поновлення прав на патент у попереднього власника. Що ж до повної ліцензії, виданої на аналогічних умовах, то така бездіяльність ліцензіата може слугувати підставою для припинення її дії [4].

Незважаючи на те, що в результаті видачі повної ліцензії можливість використання патенту самим ліцензіаром втрачається, він залишається його формальним власником, якому не байдужа подальша доля цього результату своєї творчої діяльності. А в разі відчуження прав на запатентований об'єкт правонас-

тупник стає власником охоронного документа.

Надавати повну ліцензію доцільно, якщо у ліцензіара немає достатніх можливостей для використання об'єкта інтелектуальної власності, і водночас коло потенційних ліцензіатів є вкрай обмеженим. На практиці такий вид ліцензії зустрічається рідко.

Залежно від того, *чи є ліцензійна угода самостійною, чи входить в інший договір більш загального типу*, розрізняють "чисті" і "супутні" ліцензії.

Якщо ліцензія є самостійним об'єктом правовідносин, то йдеться про "чисту" ліцензію. У разі надання "супутньої" ліцензії окрема угода не укладається, а умови ліцензійного характеру стають складовою іншого договору або доповнення до нього. Приміром, ліцензія може видаватися поряд з експортом продукції, здійсненням послуг типу інжиніринг, будівництвом об'єктів, договорами про науково-технічне співробітництво, виробничої кооперації, лізингу тощо.

Зважаючи на *характер надання прав з точки зору економічного змісту*, ліцензії поділяються на безоплатні і оплатні.

Браховуючи ринкові відносини, основна маса ліцензійних угод є **оплатною**, тобто ліцензіар за надане право одержує певну винагороду від ліцензіата. При **безоплатній** ліцензії надається право на використання об'єкта інтелектуальної власності без відповідної компенсації.

По *умовах надання* розрізняють субліцензії, перехресні, зворотні і відкриті ліцензії.

Субліцензія (залежна ліцензія) — це письмове повноваження на використання об'єкта права інтелекту-

альної власності, надане іншій особі ліцензіатом за згодою ліцензіара.

Відповідно до п. 2 ст. 1109 ЦК України, у випадках, передбачених ліцензійним договором, може бути укладено субліцензійний договір, за яким ліцензіат надає іншій особі (субліцензіату) субліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності. У цьому разі відповідальність перед ліцензіаром за дії субліцензіата несе ліцензіат, якщо інше не встановлено ліцензійним договором.

Межі прав, що надаються за субліцензією, обмежуються умовами основної ліцензії. Ліцензіат має покласти на субліцензіата такі самі обов'язки, які взяв на себе (наприклад, щодо якості продукції). Оскільки субліцензію може бути надано в межах основної ліцензії, то вона повністю залежить від останньої і скасовується у разі припинення її дії.

Перехресна ліцензія ("крос-ліцензія") передбачає взаємний обмін правами на використання об'єктів інтелектуальної власності, які часто доповнюють один одного, (наприклад, у разі залежності результатів творчої діяльності, коли більш пізні патенти не можуть бути реалізованими без отримання ліцензії на охоронюваний патентом прототип)¹. У свою чергу власник останнього зацікавлений у придбанні права на використання більш досконалих рішень, тому обмін ліцензіями є розумним способом реалізації творчих досягнень.

Зворотною називається ліцензія, яка надає ліцензіару право на використання результату творчої діяльності, досягнутого ліцензіатом на основі отриманих від ліцензіара знань

¹ Прототипом у патентному праві називають об'єкт техніки (пристрій, речовину або спосіб), найбільш близький за кількістю ознак, що збігаються, до об'єкта заявки, на захист якого її подано.

шляхом поліпшення і вдосконалення об'єкта основної ліцензії.

У разі, якщо патентовласник згоден надати право на використання науково-технічного досягнення будь-якій фізичній або юридичній особам за умови виплати винагороди, має місце **відкрита ліцензія** (так звана ліцензія по праву).

Згідно з чинним законодавством, власник охоронного документа може подати до Державного департаменту інтелектуальної власності для офіційного опублікування заяву про надання будь-якій особі права на використання винаходу, корисної моделі або промислового зразка. У цьому разі мито за підтримання чинності патенту знижується на 50 %, починаючи з року, наступного за роком публікації такої заяви. Особа, яка виявила бажання скористатися зазначеним дозволом, зобов'язана укласти з патентовласником договір про платежі. Хоча в законодавстві нічого не сказано про характер цієї ліцензії, за своєю суттю вона може мати лише невиключний характер.

Слід відзначити позитивну сторону законодавства України, яке надає патентовласнику право на відкликання відкритої ліцензії, якщо не надійшло жодної пропозицій стосовно використання об'єкта промислової власності.

З огляду на **підстави видачі дозволу** (договір чи адміністративний акт компетентного державного органу) розрізняють добровільні і примусові ліцензії.

У разі надання **добровільної ліцензії** діє принцип свободи догово-

ру, тобто сторони вільні у виборі контрагента і визначенні умов дозволу (обсягу наданих прав, території і терміну дії ліцензії, розміру і порядку сплати винагороди і т.п.).

Примусова ліцензія — це дозвіл, що видається без згоди патентовласника компетентним державним органом (судом, Господарським судом або Кабінетом Міністрів України) зацікавленій особі, на використання об'єкта інтелектуальної власності. Ці самі органи визначають у своєму рішенні обсяг такого застосування, термін дії дозволу, розмір і порядок виплати винагороди власнику патенту.

Залежно від мети видачі розрізняють три основні види примусових ліцензій:

- на винахід, корисну модель або промисловий зразок, які не використовуються чи недостатньо використовуються;
- на залежний об'єкт;
- з метою екологічної безпеки, забезпечення здоров'я населення та інших інтересів суспільства [обов'язкова (офіційна) ліцензія].

Слід мати на увазі, що наведені класифікації мають умовний характер. З одного боку, це пояснюється тим, що на практиці ці види ліцензій можуть бути як у чистому вигляді, так і в поєднанні. З іншого боку, аналіз ліцензій за кожною з підстав, хоча і виявить їхні характерні риси, проте дасть односторонню, неповну характеристику. Тому для цілісної картини доцільно кожен конкретну ліцензію розглядати одночасно з точки зору різних класифікацій. ♦

Література:

1. Алатырев А.К. *В помощь изобретателю.* — Киев: Гос. издательство технической литературы УССР, 1963. — С. 99

2. Мухопад В.И. *Международная торговля лицензиями.* — М.: ВНИИПИ, 1994. — С. 36.
3. Мухопад В.И. *Лицензионная торговля: маркетинг, ценообразование, управление.* — М.: ВНИИПИ, 1997. — С. 167.
4. Богуславский М.М. *Правовые вопросы технической помощи СССР иностранным государствам и лицензионные договоры.* — М.: Издат-во АН СССР, 1963. — С. 180.

ПРАВОВІ КОЛІЗІЇ

Назва Закону	Закон України “Про авторське право і суміжні права”	
Джерело інформації	(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, №43, ст.214)	
Стаття та її назва	Стаття 1. Визначення термінів. У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:	Стаття 50. Порухення авторського права і суміжних прав. Порухенням авторського права і (або) суміжних прав, що дає підстави для судового захисту, є:
Зміст Статті	контрафактний примірник твору, фонограми, відеограми - примірник твору, фонограми чи відеограми, відтворений, опублікований і (або) розповсюджуваний з порушенням авторського права і (або) суміжних прав ...	б) Піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав - опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів ... фонограм, відеограм і програм організацій мовлення.

Коментар

Якщо слова “контрафакція” (франц.) і “піратство” (англ.) є синонімами, то який сенс вживати у Законі то одне, то друге слово? Чи не варто слово “піратство” замінити на термін “контрафакція” або навпаки?

Підстава: витяг з публікації [Робер К.Бержерон. Правила нормопроєкування., К.: Спільне вид. Міністерства юстиції Канади та Міністерства юстиції України, 1999. — 53 с.].

“Стиль та синтаксис.

Однозначність.

15. **Різні слова не можуть вживатися для визначення того самого поняття.**

Одне й те саме слово не може вживатися для визначення різних понять.

Синоніми.

16. **Вживання синонімів для визначення одного й того самого поняття слід уникати”. С. 9.**

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ПОЗНАЧЕННЯ В НОВОМУ ЦИВІЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Опанас Підпригора,
*провідний науковий співробітник НДІ інтелектуальної
власності, доктор юридичних наук, професор, академік
АПрН України*

У спеціальній літературі ці об'єкти права інтелектуальної власності об'єднано поняттям "Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів і послуг". У цій статті буде вживатися і це поняття. Видається, що виділення цих субінституцій в окрему групу під наведеною назвою є виправданим і доцільним. У міжнародно-правових угодах з питань інтелектуальної власності комерційне найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення охоплюються поняттям "право промислової власності". Проте в точному значенні цього поняття вони такими не є. Зазначені об'єкти інтелектуальної, творчої діяльності не є технологічними (технічними) рішеннями, якими є винаходи і корисні моделі. Вони не є також художньо-конструктивними рішеннями.

Указані комерційні найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення мають своїм завданням саме індивідуалізацію учасників цивільного обігу, товарів і послуг. Тому виділення їх в окрему групу доцільне.

Зазначені об'єкти права інтелектуальної власності охоронялися і до прийняття Цивільного кодексу Ук-

раїни. Щоправда, слід підкреслити, що правову охорону цим об'єктам було надано вже законодавством незалежної України. У поки що чинному Цивільному кодексі Української РСР навіть згадується про товарні знаки.

Охорона права інтелектуальної власності на комерційне найменування офіційно запроваджується лише новим Цивільним кодексом України (далі — ЦК). Спеціального закону про охорону цього об'єкта в Україні не було. Фактично така охорона здійснювалася Положенням про фірму від 22 червня 1927 року [1] та Законом України "Про підприємства в Україні" від 27 березня 1991 року з наступними змінами і доповненнями [2].

Охорона прав на торговельні марки здійснюється Законом України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" від 15 грудня 1993 року в редакції від 21 грудня 2000 року [3]. Географічні позначення охороняються Законом України "Про охорону прав на зазначення походження товарів" від 16 червня 1999 року в редакції від 21 грудня 2000 року [4].

Норми про охорону прав інтелектуальної власності на комерційні

ЗАХИСТ ПРАВ

найменування, торговельні марки та географічні зазначення в новому ЦК викладено в Главі 43 "Право інтелектуальної власності на комерційне найменування" — 3 статті; в Главі 44 "Право інтелектуальної власності на торговельну марку" — 9 статей; в Главі 45 "Право інтелектуальної власності на географічне зазначення" — 4 статті. Усього ці три субінституції містять 16 статей. Названі законодавчі акти про охорону зазначених об'єктів містять: Положення про фірму — 14 статей; Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" — 24 статті; Закон України "Про охорону прав на зазначення походження товарів" — 26 статей. Усього 64 статті проти 16 статей ЦК.

Зрозуміло, що зовсім не всі статті згаданих законодавчих актів за своєю юридичною природою є цивільно-правовими. Там чимало організаційно-правових і адміністративно-правових норм. І все ж слід визнати, що ЦК зазначеним субінституціям приділив недостатню увагу. Проте, у вказаних Главах викладено принципи цивільно-правові засади охорони прав на комерційне найменування, торговельні марки і географічні зазначення.

Але наявність зазначених субінституцій у ЦК України явище, безперечно, позитивне. Адже дотепер чинний ЦК Української РСР 1963 р. про ці об'єкти правової охорони навіть не згадує.

Принциповими цивільно-правовими засадами названих субінституцій є такі положення:

1) комерційне найменування, торговельні марки, географічні зазначення проголошено об'єкта-

ми правової охорони;

2) вони є результатами інтелектуальної, творчої діяльності;

3) комерційне найменування, торговельні марки, географічні зазначення проголошено об'єктами права інтелектуальної власності;

4) ці об'єкти є об'єктами цивільного обігу.

Достоїнством ЦК стосовно охорони засобів індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів і послуг є максимальне наближення основних цивільно-правових засад цієї охорони до міжнародних стандартів. У них враховано як міжнародний досвід, так і найновіші досягнення національної цивільно-правової науки та правозастосовної практики.

Новелою ЦК є норма (ст. 489), яка містить визначення комерційного найменування. Ним визнається позначення (найменування), що дає можливість вирізнити одну особу з-поміж інших і не вводити в оману споживача щодо справжньої її діяльності.

Новелою є також і те, що правова охорона комерційному найменуванню надається без обов'язкової державної реєстрації, а з моменту першого використання цього найменування. Тобто правова охорона комерційному найменуванню надається за фактом його використання. Для надання правової охорони не має значення, чи є комерційне найменування частиною торговельної марки. Проте відомості про комерційне найменування можуть вноситися до державних реєстрів, порядок ведення яких встановлюється законом.

Попри те, що ЦК надає комерційному найменуванню правову охоро-

ну за фактом його першого використання, все-таки краще, коли відомості про нього будуть занесеними до державного реєстру.

Новелою ЦК є також і норма ст. 489, за якою певні особи можуть мати однакові комерційні найменування, якщо це не вводить в оману споживачів щодо товарів, які вони виробляють і(або) реалізують, та послуг, що ними надаються. Отже, необхідною умовою для виникнення права інтелектуальної власності на одне й те саме комерційне найменування двох осіб має бути неприпустимість допущення помилки споживачів щодо вироблених цими особами товарів чи наданих послуг.

Особливістю охорони права інтелектуальної власності на комерційне найменування є визначення майнових прав інтелектуальної власності за ЦК. Ст. 490 ЦК не поділяє майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування на виключні і невиключні. Ця стаття просто проголошує, що майновими правами інтелектуальної власності на комерційне найменування є:

- 1) право використання комерційного найменування;
- 2) право перешкоджати (невиключне) іншим особам неправомірно використовувати комерційне найменування, а також забороняти таке використання;
- 3) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Зрозуміло, що в розвиток Глави 43 "Право інтелектуальної власності на комерційне найменування" буде прийнято спеціальний закон про охорону права інтелектуальної власності на комерційне найменування.

У цьому законі вказані майнові права буде розгорнуто і конкретизовано.

Ще однією особливістю охорони права інтелектуальної власності на комерційне найменування є обмеженість цивільного обігу найменування. Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування передаються іншій особі лише вкупі з цілісним майновим комплексом особи, якій ці права належать, або з його відповідною частиною.

Чинність майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування припиняється у разі ліквідації юридичної особи та на інших підставах, встановлених законом. Очевидно, ці підстави буде визначено в законі про комерційне найменування.

Серед засобів індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів і послуг найбільш поширеними є торговельна марка (знаки для товарів і послуг, товарні знаки). Правова охорона торговельних марок здійснюється Главою 44 "Право інтелектуальної власності на торговельну марку", яка складається всього з 9 статей, а також Законом України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" в редакції від 21 грудня 2000 року [5].

Стаття 492 ЦК містить визначення торговельної марки: "Торговельною маркою може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для вирізнення товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, літери, цифри, зоб-

ЗАХИСТ ПРАВ

ражувальні елементи, комбінації кольорів.

Новим у цьому визначенні є визнання торговельною маркою цифри, однак з нього вилучається колір. Як на нас, колір також може бути визнаним торговельною маркою. Так, принаймні, проголошує ст. 5 ч. 2 Закону України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг".

Новою є норма ст. 494 ч. 3, за якою набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку, яка має міжнародну реєстрацію або визнана в установленому законом порядку добре відомою, не потребує засвідчення свідоцтвом. Принагідно варто відзначити, що ні ЦК, ні Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" не містять норм, які б визначали порядок визнання позначення добре відомим. Не було б зайвим у цьому Законі визначити порядок міжнародної реєстрації торговельних марок.

Важливою новелою ЦК є норма ст. 497 ч. 3, яка встановлює: якщо у зв'язку з достроковим припиненням чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку завдано збитків особі, якій було надано дозвіл на її використання, такі збитки відшкодовуються особою, котра надала зазначений дозвіл, якщо інше не встановлено договором чи законом.

Це фактично означає, що особа, котра надала дозвіл на використання торговельної марки іншій особі, може з власної ініціативи відмовитися від неї лише за умови, що така відмова не завдасть шкоди особі, яка використовує торговельну марку за дозволом її власника. Ця норма буде надійним захистом права на

використання торговельної марки особою, якій надано такий дозвіл.

У ЦК більш чітко проголошено норму (ст. 498 ЦК), за якою чинність достроково припинених виключних майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку може бути відновлено у порядку, встановленому законом, за заявою особи, котрій ці права належали у момент їхнього припинення. До речі, зазначену норму в ЦК проголошено стосовно усіх об'єктів права інтелектуальної власності, що слід визнати доцільним. Однак, жоден закон України про промислову власність не містить норм, які б визначали порядок відновлення права інтелектуальної власності у разі їхнього дострокового припинення. Лише Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" (ст. 22 Закону) проголошує, що ніхто інший, крім колишнього власника свідоцтва, не має права на повторну реєстрацію знака протягом трьох років після припинення дії свідоцтва.

Ст. 500 ЦК містить норми про право попереднього користувача на торговельну марку. Сама по собі ця стаття особливих зауважень не викликає. Викликає зауваження те, що такі статті містяться в усіх Главах 4-ї книги. У цьому ніякої потреби не було, бо вони абсолютно ідентичні. Тому було б доцільнішим помістити ці норми в Загальних положеннях про право інтелектуальної власності (Глава 35 ЦК).

ЦК зберіг поділ майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку на виключні і невиключні. До виключних ЦК відносить право дозволяти використання

торговельної марки і право перешкоджати неправомірному використанню торговельної марки, а також забороняти таке використання. Інші майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку визнаються як невиключні. При цьому ЦК не ставить у залежність від виключності чи невиключності цих прав початок набуття ними чинності. Відповідно до ст. 496 ЦК, усі майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку набувають своєї чинності з дати, наступної після дати подання заявки до Установи в установленому законом порядку.

Момент набуття чинності майновими правами інтелектуальної власності на торговельну марку був і є таким самим у Законі України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг". ЦК лише відтворив указану норму. А проте вона викликала і буде викликати серйозні зауваження. Як можуть виникати майнові права на торговельну марку з дати подання заявки на неї, коли самої торговельної марки ще немає. Заявник ще не одержав свідоцтва на заявлену торговельну марку. Заявка може розглядатися в Установі протягом двох і більше років. На цей час скорочується термін правової охорони торговельної марки. Однак ці зауваження законодавець не врахував. А вони заслуговують на увагу. Поділ майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку на виключні і невиключні втрачає будь-який сенс.

Ст. 499 проголошує, що права інтелектуальної власності на торговельну марку може бути визнано недійсними з підстав та в порядку, встановленому законом. Закон про

торговельну марку встановив такі підстави для визнання зазначених прав недійсними:

- 1) у разі невідповідності зареєстрованої торговельної марки умовам надання правової охорони;
- 2) у разі наявності у свідоцтві елементів зображення знака та переліку товарів, яких не було у поданій заявці (ст. 19 Закону).

Наведені підстави для визнання права інтелектуальної власності на торговельну марку недійсним викликають серйозні зауваження. Передусім, Закон визнає недійсним свідоцтво на знак для товарів і послуг, а ЦК визнає недійсним саме право інтелектуальної власності на торговельну марку. Оскільки вищу силу має ЦК, то на це і будемо зважати.

Ст. 497 ЦК, норма якої уже наводилася вище, встановила, що в разі дострокового припинення права інтелектуальної власності на торговельну марку збитки, завдані таким припиненням особі, якій було надано право користування торговельною маркою, мають бути відшкодованими особою, котра надала такий дозвіл. Видається, що такий обов'язок особи, що надала дозвіл на використання торговельної марки третій особі, був би виправданим, якби зазначені підстави для визнання права інтелектуальної власності на торговельну марку недійсним були спричинені самим заявником. Але якщо заявник не припустився жодних помилок, а свідоцтво на торговельну марку було видано заявнику помилково з вини працівників Установи, то постає резонне запитання: чому негативні наслідки мають лягати на власника торговельної марки?

ЗАХИСТ ПРАВ

Щоправда, у ст. 497 ч. 3 йдеться лише про дострокове припинення права інтелектуальної власності на торговельну марку, але нічого немає про визнання цього права недійсним та про наслідки такого визнання. Таким чином, наявна серйозна неузгодженість між цими нормами, що може викликати непорозуміння в практиці їхнього застосування.

Слід визнати серйозною прогалиною ЦК те, що в ньому навіть не згадується про колективну торговельну марку, яка уже широко застосовується. У практиці все частіше з'являються такі торговельні марки, як звукові, світлові і навіть ароматичні позначення. Про такі торговельні марки в ЦК також не згадується.

Главу 45 ЦК присвячено географічним позначенням. Вона складається всього з чотирьох статей, у яких викладено принципів цивільно-правові засади охорони права інтелектуальної власності на географічні зазначення. Основним достоїнством цієї Глави ЦК є те, що в ній більш чітко визначено поняття географічного зазначення.

На тепер в Україні географічні позначення охороняються Законом України "Про охорону прав на зазначення походження товарів" в редакції від 21 грудня 2000 р. [6]. За цим Законом, зазначення походження товарів поділялися на два різновиди: просте і кваліфіковане. Кваліфіковані позначення походження товарів у свою чергу поділялися на назву місця походження товару і географічне зазначення походження товару. Закон містить визначення цих понять, які є настільки заплутаними, що віднайти різницю між

ними просто неможливо (ст. 1 Закону). ЦК відмовився від такого поділу, взявши за основу одне поняття — "географічне зазначення", і це слід визнати позитивним. Указана Глава ЦК не містить визначення поняття географічного зазначення. Очевидно, воно буде дано в Законі, який, безперечно, буде приведено у відповідність до ЦК.

Як на нас, визначення поняття географічного зазначення має бути таким: "Географічне зазначення — це назва країни, населеного пункту, місцевості чи іншого географічного об'єкта, що використовується для позначення товару, особливі властивості якого винятково або головним чином визначаються характерними для даного географічного об'єкта природними умовами або людськими факторами, або природними умовами і людськими факторами водночас" [6]. Передусім позначення товару в такому разі має містити пряму або побічну вказівку на те, що товар походить з конкретної країни, області чи місцевості.

Право інтелектуальної власності на географічне зазначення виникає лише на підставі його державної реєстрації і з дати цієї реєстрації. Обсяг правової охорони визначається характеристиками товару (послуги) і межами географічного місця його (її) походження, зафіксованими державною реєстрацією права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

Особливістю охорони права інтелектуальної власності на географічне зазначення є те, що ЦК майнової права на це зазначення не поділяє на виключні і невиключні. Крім цього, ст. 503 ЦК визначає й таке

право інтелектуальної власності на географічне позначення, як право на визнання позначення товару/послуги географічним зазначенням.

З таким визначенням права інтелектуальної власності на географічне зазначення погодитися складно. Ст. 503 називається "Право інтелектуальної власності на географічне зазначення", ч.1 п/п 1 якої зазначає, що заявник ще тільки має право на визнання позначення товару (послуги) географічним зазначенням, а це право уже визнається як право інтелектуальної власності на географічне зазначення.

У ЦК більш чітко визначено термін чинності права інтелектуальної власності на географічне зазначення. У ст. 504 ЦК вказано, що право інтелектуальної власності на географічне зазначення є чинним з дати, наступної за датою державної реєстрації, і охороняється безстроково за умови збереження характеристик товару (послуги), позначених цим зазначенням.

Закон України "Про охорону прав на зазначення походження товарів" (ст. 15 ч.4) встановив термін право-

вої охорони географічного зазначення на 10 років з дати подання заявки, але цей термін можна продовжувати на кожні наступні 10 років.

Більш вдалим є визначення у ЦК початку набуття чинності правом інтелектуальної власності на географічне зазначення — з дати, наступної за датою державної реєстрації. За Законом — з дати подання заявки. ♦

Література:

1. *Известия ЦИК Союза СССР и ВЦИК от 8 июля 1927 г.*
2. *Відомості Верховної Ради Української РСР, 1991, №. 24, ст. 272.*
3. *Відомості Верховної Ради України, 2001, № 8, ст. 37.*
4. *Там само.*
5. *Там само.*
6. *Там само.*
7. *Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации. — М., 2001. — С. 607.*

ПРАКТИКА, ЯКУ ПОТРІБНО ЗМІНЮВАТИ

Михайло Дубинський,
адвокат, патентний повірений України

Спори про визнання недійсними свідоцтв України на знаки для товарів і послуг мають досить значний відсоток серед загальної кількості справ, що нині розглядаються господарськими судами.

На сьогодні вже усталеною стала практика господарських судів, за якою господарський суд відмовляє у прийнятті позовної заяви на підставі того, що спір не підлягає розгляду господарським судом (п. 1 ст. 62 Господарського процесуального кодексу України (далі — ГПК України) у разі, якщо третіми особами у таких справах (тобто власниками свідоцтва) виступають фізичні особи. Та чи відповідає така практика вимогам того самого Господарського процесуального кодексу України? Спробуємо з'ясувати.

Ст. 62 ГПК України безпосередньо не визначає, за яких обставин спір може не підлягати розгляду в господарських судах України. Проте аналіз інших норм ГПК України дає підстави стверджувати, що це можливо принаймні у двох випадках:

- справа не є підвідомчою господарському суду;
- до господарського суду зверну-

лася особа, яка не є суб'єктом звернення до такого суду.

Категорії справ, підвідомчі господарським судам, визначено ст. 12 ГПК України. Серед них — справи про визнання недійсними актів на підставах, зазначених у законодавстві. Отже, спори про визнання недійсними свідоцтв України на знаки для товарів і послуг (актів ненормативного характеру) однозначно підвідомчі господарським судам.

Щодо іншої обставини (суб'єкта звернення до господарського суду), то саме її покладено в основу практики відмови у прийнятті позовних заяв у справах про визнання недійсним свідоцтва на знак для товарів і послуг на підставі п. 1 ст. 62 ГПК України, у разі, якщо третіми особами (власниками свідоцтва) виступають фізичні особи.

Вікторія Сопільняк,
*юрисконсульт патентно-юридичної агенції
"Дубинський і Ошарова"*

Як аргумент на користь такої позиції судді наводять положення ст. 1 ГПК України, відповідно до частини першої якої суб'єктами звернення до господарського суду визначено юридичних осіб та громадян-суб'єктів підприємницької діяльності. Як на нас, такий аргумент видається непереконаливим, оскільки суб'єктом звернення до господарського суду є особа, права або охоронювані законом інтереси якої порушені або оспорюються, тобто позивач. Таким чином, у розумінні ч. 1 ст. 1 ГПК України саме юридичні особи або фізичні особи-суб'єкти підприємницької діяльності можуть виступати позивачами. Таке тлумачення знаходить своє підтвердження і у ст. 21 ГПК України, яка визначає поняття "сторін" господарського спору. Саме сторонами (тобто позивачем і відповідачем) можуть бути ті підприємства та організації, які зазначено у ст. 1 ГПК України (як ми пам'ятаємо, юридичні особи і громадяни-суб'єкти підприємницької діяльності).

Що стосується третіх осіб, то у спорах про визнання недійсними свідоцтв України на знаки для товарів і послуг ними виступають власники таких свідоцтв. Правове регулювання їхнього процесуального статусу здійснюється на підставі ст. 27 ГПК України, оскільки вони не заявляють самостійних вимог на предмет спору, а визнання недійсними свідоцтв на знаки для товарів і послуг, власниками яких вони є, може вплинути на їхні права та обов'язки. При цьому важливо звернути увагу на те, що треті особи не є сторонами господарського спору, вони є учасниками судового процесу. Таким чином, положення ст. 1 ГПК України не можна поширювати на третіх осіб без самостійних вимог, оскільки,

Для інформації (авт.)

Свідоцтва України на знаки для товарів і послуг є актами ненормативного характеру, які видаються державним органом (Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України). Підстави для визнання таких актів недійсними визначено у Законі України "Про охорону прав на знак для товарів і послуг" від 13 грудня 1993 р. № 3689-XII з наступними змінами та доповненнями. Учасниками судового процесу у таких спорах виступають: позивач — особа, яка звернулася з позовом про визнання недійсним свідоцтва; відповідач — Державний департамент інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України; третя особа на стороні відповідача — власник свідоцтва на знак для товарів і послуг.

відповідно до ст. 21 ГПК України, положення вказаної Статті стосуються саме сторін спору.

Досить часто прихильники позиції щодо неправомочності розгляду спору господарським судом у разі, якщо третя особа є фізичною особою, посилаються також на ч. 4 ст. 27 ГПК України, відповідно до якої треті особи без самостійних вимог користуються процесуальними правами сторони. Однак поняття "користуватися процесуальними правами сторони" і "бути стороною" є різними. І те, що третім особам надаються права сторони, є абсолютно нормальним, оскільки дає можливість забезпечити їм належну участь у судовому процесі. Проте цей факт аж ніяк не означає, що треті особи внаслідок того, що користуються правами сторони, трансформуються у сторони і мають обов'язково бути

ЗАХИСТ ПРАВ

юридичними особами чи громадянами-суб'єктами підприємницької діяльності.

Окрім того, варто звернути увагу на те, що жодна норма ГПК України не встановлює необхідності для третіх осіб мати статус юридичної особи чи фізичної особи-суб'єкта підприємницької діяльності. Господарський суд вирішує спір між юридичними особами і/або фізичними особами-суб'єктами підприємницької діяльності, просто його рішення, ухвалене за результатами розгляду справи, може вплинути на права інших осіб, в тому числі фізичних.

Подеколи прихильники позиції "господарський процес без фізичних осіб" намагаються застосувати і Ст. 26 Цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК України). Проте у вказаній статті йдеться про підвідомчість кількох пов'язаних між собою вимог, одні з яких підвідомчі суду, а інші — господарському суду, і визначається, що у такому разі спір підлягає розв'язанню судом. Однак у справах про визнання недійсними свідоцтв на знаки для товарів і послуг жодна з вимог, які заявляються (найчастіше: поперше, визнати недійсним свідоцтво повністю або частково і, по-друге, зобов'язати Державний департамент інтелектуальної власності внести зміни до реєстру та здійснити публікацію про це в офіційному бюлетені), не підвідомча суду. Такі вимоги можуть бути підвідомчими суду лише тоді, коли вони заявляються фізичною особою. У разі, якщо позивачем у зазначеній категорії справ виступає юридична особа або громадянин-суб'єкт підприємницької діяльності (незалежно від статусу третіх осіб), вони підлягають розгляду господарським судом.

Після того, як господарський суд відмовив у прийнятті позовної заяви у справі про визнання недійсним свідоцтва на знак для товарів і послуг на підставі п. 1 Ст. 62 ГПК України (навіть якщо *сторонами* виступають ті особи, які зазначені у Ст. 1 ГПК України, тобто дотримано вимог ГПК України про суб'єктний склад *сторін*), позивач (юридична особа) змушений звертатися до районного суду за місцем знаходження відповідача, тобто Держдепартаменту. Але тут постає запитання, чи зможе районний суд прийняти таку справу до свого провадження, адже суб'єктний склад сторін свідчить про її підвідомчість саме господарському суду. Доволі часто районні суди не приймають позовних заяв у таких справах. Однак бувають також випадки, коли господарський суд відправляє справу до районного суду за підсудністю, і в такому разі районні суди розглядають такі справи, хоча їхня суть не змінюється. Тобто виникає ситуація, за якої справи, однакові за своєю суттю та суб'єктним складом, районний суд в одному випадку розглядає (коли справа направляється господарським судом), а в іншому — не приймає до свого провадження (коли позовна заява подається безпосередньо позивачем). Вважаємо таку ситуацію неприпустимою, оскільки, поперше, у районного суду немає підстав для прийняття таких справ до свого провадження, а, по-друге, у господарського суду немає підстав для направлення їх до районного суду або припинення провадження по них. Ще більше ця ситуація видається дивною і тому, що ігнорується одне з положень Ст. 16 ГПК України, відповідно до якого справи у спорах, коли відповідачем є центра-

льний орган виконавчої влади, розглядаються господарським судом м. Києва.

Наведене дає підстави стверджувати, що на сьогодні ГПК України не містить жодної норми, яка б надавала право господарському суду відмовляти у прийнятті позовної заяви у справах про визнання недійсними свідоцтв України на знаки для товарів і послуг за позовами юридичних осіб або громадян-підприємців, третіми особами в яких виступають фізичні особи.

Для того, щоб якимось чином вийти із ситуації, яка склалася, у випадках, коли позивачу пощастило, і власник свідоцтва є фізичною особою-суб'єктом підприємницької діяльності, він (власник свідоцтва) у позовній заяві зазначається третьою особою на стороні відповідача саме як фізична особа-суб'єкт підприємницької діяльності. У такому вигляді позовна заява приймається господарським судом, і починається провадження у справі. Але в процесі судового засідання власник свідоцтва зазначає, що він отримав свідоцтво як фізична особа, а не як підприємець. Суддя, встановивши, що по даній категорії справи третя особа є фізичною особою, а її статус як підприємця не пов'язаний з конкретною справою, припиняє провадження у справі на підставі п. 1 Ст. 81 ГПК України знову ж таки у зв'язку з тим, що справа не підлягає вирішенню господарським судом. Така позиція господарського суду теж видається неприйнятною, адже норма Закону України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", відповідно до якої власником свідоцтва є фізична або юридична особи, абсолютно не означає, що поняття "фізична особа" вживається у Законі у

вузькому тлумаченні, не охоплюючи громадян-підприємців. Вважаємо доцільним застосування розширювального тлумачення вказаного положення Закону, тобто в даному випадку фізичні особи є загальним терміном, під яким маються на увазі як фізичні особи-суб'єкти підприємницької діяльності, так і громадяни-непідприємці. Більше того, правова природа товарного знака полягає в можливості з його допомогою розрізнити товари і/або послуги різних осіб. Особа, зареєструвавши знак на своє ім'я, має його використовувати, тобто виробляти товари і/або надавати послуги, для яких зареєстровано знак. За таких умов фізична особа для того, аби мати можливість використовувати товарний знак, неодмінно мусить бути суб'єктом підприємницької діяльності. На жаль, припиняючи провадження у зазначеній категорії справ на підставі неможливості розгляду справи у господарських судах України через те, що третьою особою (власником свідоцтва) є фізична особа, господарські суди не враховують викладених вище обставин.

На нашу думку, практику відмови у прийнятті позовної заяви та припинення провадження у справах про визнання недійсними свідоцтв України на знаки для товарів і послуг у зв'язку з тим, що справа не підлягає вирішенню господарським судом у разі, якщо власники свідоцтва (процесуально — треті особи на стороні відповідача) є фізичними особами, потрібно змінювати, оскільки вона не базується на тих вимогах, які ставляться Господарським процесуальним кодексом України. ♦

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Такою була тема науково-практичної конференції, організованої Академією правових наук України, Вищим господарським судом України, Міністерством економіки Автономної Республіки Крим, Українським національним комітетом Міжнародної Торгової Палати, Науково-дослідним інститутом інтелектуальної власності, Кримським республіканським центром науково-технічної й економічної інформації, що відбулася 15 — 19 вересня 2003 р. у м. Алушта, Автономна Республіка Крим.

Однією з найважливіших умов науково-технічних досягнень, розвитку промисловості, торгівлі й інших сфер діяльності є не тільки визнання за авторами об'єктів інтелектуальної власності і особами, що дістали права на ці об'єкти, визначених цивільних прав, але і забезпечення їхнього надійного захисту.

Актуальність захисту прав інтелектуальної власності у нашій державі зростає з кожним днем як для окремих правовласників, так і для економіки в цілому, і це важко переоцінити. Про це свідчить збільшення кількості виданих охоронних документів на об'єкти промислової власності, а також чисельності позовів щодо порушення прав інтелектуальної власності.

Недоцільно створювати ефективну систему набуття прав і поширення інформації про ці права, якщо власники цих прав не мають можливості забезпечити їхній захист на належному рівні.

Для власників прав важливо також мати можливість подавати позови проти осіб, котрі порушують

Головують д.е.н., проф. Олександр Бутнік-Сіверський (зліва) і к.е.н. Петро Крайнев

їхні права, з метою запобігання подальшому порушенню прав і отримання компенсації збитків, завданих внаслідок цього.

У роботі конференції брали участь фахівці у сфері правового захисту й охорони об'єктів інтелектуальної власності, патентознавці підприємств, спеціалісти технічних і маркетингових відділів промислових виробництв і фірм, керівники і працівники органів державної влади. Серед присутніх 45% становили представники виробничих організацій і фірм, 20% — проектних організацій, 20% — вищих навчальних закладів, 10% — оцінювачі, експерти, патентознавці та юристи.

Учасники з інтересом заслухали доповіді наукового керівника конференції, д.ю.н., професора, член-кор. АПрН України, директора НДІ інтелектуальної власності О. Святоцького, міністра економіки Автономної Республіки Крим В.Куліша, заступника директора НДІ інтелектуальної власності, к.е.н. П.Крайнева, д.е.н., проф. О. Бутнік-Сіверського, учено-

го секретаря НДІ інтелектуальної власності, к.т.н. В. Краценка, генерального директора ТОВ "Грандпатент — Р" (Росія) А. Прозоровського, директора Кримського республіканського центру НТІ К. Омельчука, фахівця з бухгалтерського обліку ТОВ "Компанія "Інвестиції і технології", аспірантку Ю. Борко, зав. кафедрою інтелектуальної власності і систем автоматизації Української інженерно-педагогічної Академії проф. Н. Подлесного та інших.

Доповіді, виступи, аналіз ситуацій та жваві дискусії, що розгорталися, стосувалися методів і засобів захисту прав авторів і власників охоронних документів, принципів проведення судових експертних досліджень і підготовки кадрів експертів, джерел доказів у судових спо-

Міністр економіки Автономної Республіки Крим
Володимир Куліш

Учасники конференції отримали збірку доповідей, а також добірку видань "Інтелектуальний капітал" за 2002 — 2003 рр., "Юридичний журнал" та "Юридичну газету".

Інформаційну підтримку надали часопис "Інтелектуальний капітал", "Кримська газета", телерадіокомпанія "Крим".

Організаційне забезпечення конференції здійснив Кримський республіканський центр науково-технічної й економічної інформації. Розміщення учасників і обслуговування проведено працівниками туристичного готелю "Восход".

Зі своєю основною метою — обговоренням проблем залучення інтелектуальної власності до господарського обігу з позицій захисту права, обліку й оподаткування — конференція впоралася.

Проведення конференції стало визначною подією і сприяло удосконаленню системи захисту прав інтелектуальної власності.

Підготував матеріал і надав фото В. Нежиборець

Група учасників конференції

рах щодо порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, оцінки прав і комерціалізації науково-технічних розробок; бухгалтерського обліку і оподаткування при введенні інтелектуальної власності до господарського обігу, правових та економічних проблем інноваційної діяльності, підходів до створення інформаційного забезпечення, шляхів удосконалення відповідного законодавства.

РЕЗОЛЮЦІЯ

Міжнародної науково-практичної конференції
"Захист прав інтелектуальної власності: проблеми
і шляхи їх вирішення",

15 — 19 вересня 2003 р., м. Алушта, Автономна Республіка Крим

Організатори: Академія правових наук України, Вищий господарський суд України, Міністерство економіки Автономної Республіки Крим, Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності АПрН України, Кримський республіканський центр науково-технічної та економічної інформації.

Представництво: наукові працівники, патентні повірені, оцінювачі, патентознавці, юристи, економісти, керівники та провідні спеціалісти наукових і навчальних закладів, підприємств та організацій України, Білорусі, Росії, Латвії.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Академії правових наук України О.Святоцький.

Вів конференцію доктор економічних наук, професор О.Бутнік-Сіверський.

Згідно з програмою конференції, заслухано і обговорено доповіді щодо актуальних питань захисту прав інтелектуальної власності, проведення судових експертних досліджень, розподілу прав на об'єкти інтелектуальної власності за умови їх комерціалізації, правових проблем забезпечення інноваційної діяльності, проведення наукових досліджень у сфері інтелектуальної власності, оцінки прав, підвищення патентної обізнаності фахівців.

Конференція відзначає актуальність і масштабність таких проблем, пов'язаних із захистом прав і комерціалізацією інтелектуальної власності, як:

- правова експертиза;
- економіко-правові аспекти трансферу технологій;
- питання управління інтелектуальною власністю на підприємстві;
- формування фінансової та бухгалтерської політики;
- комерційна значущість інноваційних проєктів.

Конференція констатує, що за останній рік:

- визначено пріоритетні напрями сучасних правових і організаційних механізмів захисту прав інтелектуальної власності від недобросовісної конкуренції, незаконного використання, підробок і порушення прав у виробничій, науковій, літературній і художній сферах;
- у системі Вищого господарського суду України створено Судову палату з розгляду справ, пов'язаних із захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- у Міністерстві юстиції України створено систему, яка забезпечує судову експертизу сфери інтелектуальної власності;
- при Державному Департаменті інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України створено Управління із захисту прав інтелектуальної власності;

Водночас:

- уразливим місцем у захисті прав авторів і правовласників є недостатній рівень обізнаності суддів з питань, що стосуються порушень у сфері інтелектуальної власності;
- відсутня система наукової експертизи законопроектів у сфері інтелектуальної власності;
- законодавчі акти, що регулюють інноваційну діяльність, пов'язану з комерціалізацією інтелектуальної власності і трансфером технологій, недостатньо узгоджені між собою;
- інноваційну діяльність не регламентовано як логічний і послідовний процес перетворення інтелектуальної власності на інноваційний продукт.

Конференція рекомендує.

1. Академії правових наук України розширити наукові дослідження за напрямками:
 - захисту прав громадян і юридичних осіб у сфері інтелектуальної власності;
 - експертних досліджень як витоку доказів у судових спорах щодо порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності;
 - правових проблем, пов'язаних із захистом інтелектуальної власності в інноваційних проектах;
 - правових аспектів інтелектуальної економіки і, зокрема, визначення вартісної оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності, термінів їх корисного використання, оподаткування об'єктів інтелектуальної власності за умови їх комерціалізації;
 - захисту інтелектуальної власності при визначенні прав у процесі комерціалізації науково-технічних розробок;
 - узагальнення правових аспектів трансформації інтелектуальної власності в продукт як результат інноваційної діяльності;
 - розробки тлумачного (термінологічного) словника в сфері економіко-правових проблем інтелектуальної власності.

2. Вищому господарському суду України, зважаючи на вагомість питань, пов'язаних із захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності:

- надавати методичну допомогу господарським судам на місцях;
- узагальнювати практику застосування законодавства;
- здійснювати аналіз динаміки кількості судових справ;
- вносити пропозиції, пов'язані з удосконаленням законодавства;
- організовувати налагоджену систему навчання суддів і підвищення їхньої кваліфікації;
- практикувати проведення науково-практичних семінарів щодо правових спорів у сфері інтелектуальної власності.

3. Міністерству науки і освіти України:

- удосконалювати роботу з підготовки фахівців у галузі інтелектуальної власності — менеджерів, патентознавців, патентних повірених, оцінювачів, економістів, фінансистів, бухгалтерів у ліцензованих і акредитованих навчальних закладах;
- практикувати залучення до розробки законопроектів та інших нормативних актів фахівців наукових організацій і навчальних закладів.

4. Міністерству економіки та з питань європейської інтеграції України:

- створити умови для капіталізації інтелектуальної власності шляхом удосконалення системи стимулювання за участі банків, вітчизняних і закордонних інвесторів, венчурних фондів та інноваційних фірм;
- організувати проведення наукових досліджень у сфері інноваційної діяльності, пов'язаних з впровадженням об'єктів інтелектуальної власності у цивільний (господарський) обіг.

5. Комісії з питань інтелектуальної власності і трансферу технологій Українського національного комітету Міжнародної Торгової Палати розглянути питання щодо:

- удосконалення типових договорів про передачу прав у сфері інтелектуальної власності у зв'язку з новою редакцією законодавчих актів;
- розроблення проектів законодавчих актів України про раціоналізацію як наймасовіший вид технічної творчої діяльності;
- підготовки методичних рекомендацій для підприємців із захисту прав інтелектуальної власності, трансферу технологій.

6. Академії правових наук України і Міністерству економіки Автономної Республіки Крим запланувати проведення спільних заходів з

економіко-правових питань щодо трансферу технологій, комерціалізації та захисту прав інтелектуальної власності.

7. Розширювати коло авторів і проблем, що розглядаються, у виданнях "Інтелектуальний капітал", "Інтелектуальна власність", "Юридичний журнал", "Юридична газета" з метою висвітлення актуальних наукових, методичних і практичних питань інтелектуальної власності.
8. Запропонувати учасникам конференції опублікувати свої наукові напрацювання у часописі "Інтелектуальний капітал".

Конференція доручає Оргкомітетові

- узагальнити пропозиції учасників конференції з питань:
 - захисту прав авторів і власників охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності;
 - принципів проведення судових експертних досліджень і підготовки відповідних кадрів;
 - формування ринку інновацій у сфері інтелектуальної власності;
 - вартісної оцінки прав і комерціалізації науково-технічних розробок;
 - правових і економічних проблем інноваційного проектування;
 - захисту інтелектуальної власності за умови формування моделей інноваційного розвитку країни, регіону, підприємства;
 - механізмів захисту прав на товарний знак, зокрема, норми, що стосується попереднього користування;
- розіслати резолюцію конференції організаціям і установам, причетним до захисту прав інтелектуальної власності, а також оприлюднити її через пресу.

Контактні дані:

Київ: тел/факс: 294-99-82

E-mail: letter@i.kiev.ua, <http://www.ndiiv.org.ua>

Сімферополь: (0652) 232-073, 233-857, 232-047, факс: 254-660

E-mail: cntei@pop.cris.net

ла винаходу, опис ОПІВ у Додатку 1). Ноу-хау — знання, досвід, секрет виробництва, що забезпечують налагодження виробництва продукції за ліцензією та безперешкодну реалізацію цієї продукції з додержанням права інтелектуальної власності, точне визначення яких наведено у Додатку 2.

- 1.2. Продукція за ліцензією — (визначається найменування кінцевої продукції, яку буде виготовлено за ліцензією).
- 1.3. Спеціальна продукція — продукція, яка не підпадає під визначення, наведене у п.1.2 цього договору, додатково розроблена Ліцензіатом з використанням рішень, вміщених у документації, що передається, включаючи подальші вдосконалення продукції за ліцензією.
- 1.4. Зона виключного права — територія, на яку поширюються права, надані Ліцензіаром Ліцензіату (вказати, які регіони, області, райони тощо підпадають під це визначення).
- 1.5. Звітний період — період діяльності Ліцензіата щодо виконання умов цього договору протягом кожних 6 місяців, починаючи з дати набуття договором чинності або з іншого терміну, обумовленого сторонами та встановленого договором.
- 1.6. Відпускна ціна продукції за ліцензією — ціна на умовах франко-завод виробника (за винятком витрат на пакування, страхування, податки та інших невиробничих витрат):

$$Z = Ц \times K,$$

де Ц — ціна на аналогічну продукцію, що пропонується на ринку;
К — коефіцієнт привабливості (або відмінності) продукції за ліцензією.

2. Предмет договору

2.1. Ліцензіар на умовах, передбачених розділом 7 цього договору, надає Ліцензіату на термін його чинності виключне право (або вказується, що надається невиключне право) на використання вказаного ОПІВ, а також ноу-хау щодо технології виробництва продукції за ліцензією в зоні виключного права.

При цьому Ліцензіату надаються виключні (або невиключні) права на використання ОПІВ і на надання субліцензій в зоні виключного права третім особам на виробництво та реалізацію продукції за ліцензією або окремих її складових, які є предметом цього договору.

2.2. Ліцензіат зобов'язується віддавати перевагу тим технологіям виробництва продукції за ліцензією, яку рекомендує Ліцензіар, і без застосування яких неможливо здійснити виробництво продукції. В іншому випадку Ліцензіат зобов'язується одержувати консультаційну допомогу Ліцензіара щодо можливості застосування для виробництва продукції за ліцензією аналогічних технологій та їхніх об'єктів і одержати його дозвіл на використання об'єктів, які не порушують технологічного процесу виробництва цієї продукції.

2.3. У разі порушення умов п. 2.1 та п. 2.2 Ліцензіар має право розірвати цей договір з відшкодуванням йому втрат як наслідків таких порушень, у тому числі згаяну вигоду.

3. Технологічна документація

- 3.1. Уся технологічна та інша документація, зазначена в Додатках 1 і 2, оформляється і передається Ліцензіаром Ліцензіату, згідно з нормами і стандартами України, українською та _____ мовами в _____
якщо інша, вказати, яка
примірниках з моменту надходження на рахунок Ліцензіара грошових коштів, передбачених п.7.1.2 цього договору, і необхідна для нього в термін до "___" _____ 200_ р.
- 3.2. Про одержання технологічної документації Ліцензіатом складається акт за підписами уповноважених представників сторін за цим договором, датою підписання якого є дата передачі технологічної документації.
- 3.3. У разі, якщо Ліцензіат під час передачі або протягом трьох місяців після одержання документації виявить недостатність або невірність одержаних відомостей, Ліцензіар зобов'язаний протягом місяця після надходження письмової рекламації Ліцензіата надати йому відсутні відомості або виправити недоліки і передати відкориговану документацію. У цьому разі датою передачі документації вважається дата передачі відкоригованої документації, відповідно до вимог рекламації на умовах п.3.2.

4. Удосконалення технологій

- 4.1. Протягом терміну дії договору сторони зобов'язуються терміново інформувати одна одну про всі технологічні вдосконалення, що стосуються виробництва продукції за ліцензією.
- 4.2. Сторони в першу чергу пропонують одна одній всі технологічні вдосконалення, що стосуються предмета ліцензії, на умовах, визначених додатковим письмовим договором.

5. Гарантії та відповідальність

- 5.1. Ліцензіар гарантує технологічну здійсненність виробництва продукції за ліцензією і можливість досягнення показників, зазначених у додатку 3 до цього договору, що гарантується Ліцензіаром за умов дотримання Ліцензіатом технологічних процесів та інструкцій, наданих Ліцензіаром.
- 5.2. Ліцензіар гарантує, що на момент набрання чинності цим договором йому нічого не відомо про права третіх осіб на аналогічні ОПІВ, які охороняються законом, засвідчуються свідоцтвами або патентами і могли б порушитися при використанні предмета цього договору.
- 5.3. Ліцензіар гарантує комплектність наданої Ліцензіату документації.
- 5.4. Ліцензіат зобов'язується розпочати комерційне виробництво та використання продукції за ліцензією протягом трьох місяців з дати надходження документації, передбаченої розділом 3 цього договору.
- 5.5. Ліцензіат зобов'язується передавати Ліцензіару всі запити на продукцію за ліцензією, одержані ним з-за меж зони виключного права.

- 5.6. Відповідальність Ліцензіара щодо будь-яких позовів або претензій, що випливають з цього договору або пов'язані з його виконанням, обмежується фактично одержаними Ліцензіаром грошовими надходженнями від Ліцензіата, за винятком сум, сплачених Ліцензіатом Ліцензіару за надання технологічної допомоги під час освоєння виробництва продукції за ліцензією.
- 5.7. За порушення будь-яких умов, передбачених цим договором, сторона, яка не виконала взятих на себе зобов'язань, сплачує іншій стороні збитки, яких та зазнала внаслідок порушення умов цього договору. Розмір відшкодування збитків, про які одна зі сторін може заявити, за будь-які порушення умов цього договору не повинен у цілому перевищувати грошових сум, визначених розділом 7.
- 5.8. Сторони звільняються від відповідальності за невиконання умов цього договору у разі форс-мажорних обставин, які неможливо передбачити на час підписання договору, а саме: рішення вищого органу виконавчої влади держав сторін цього договору, які унеможливають подальше виконання умов договору, військові дії, громадські заворушення, дорожньо-транспортні пригоди, стихійні лиха, пожежі та інші негативні прояви щодо об'єкта цього договору, що не залежать від волі сторін договору.

6. Технічна допомога при використанні предмета договору

- 6.1. Для надання технічної допомоги Ліцензіату або його субліцензіатам під час освоєння продукції за ліцензією, а також навчання персоналу Ліцензіата методам і прийомам роботи, що стосуються виробництва продукції за ліцензією, Ліцензіар відряджає Ліцензіату на його вимогу необхідну кількість фахівців. Ліцензіат повідомляє про названу вище потребу не пізніше ніж за два місяці до дати виїзду (відрядження) фахівців.
- 6.2. Ліцензіат забезпечує за свій рахунок фахівців Ліцензіара на час їхнього перебування на терені Ліцензіата житлом (готелем), медичним обслуговуванням, транспортом, телеграфно-телефонним зв'язком, коштами на триразове харчування та усім іншим, необхідним для нормального виконання завдань, визначених Ліцензіатом, а у разі необхідності, страхуванням від нещасних випадків та цивільної відповідальності на умовах, визначених договором страхування, погодженим з Ліцензіаром.
- 6.3. Витрати, пов'язані з відрядженням фахівців, відповідно до п.6.1, в тому числі оплату вартості квитків з м. _____ до м. _____ та у зворотньому напрямі, а у разі необхідності, провезення багажу однією особою понад дозволений за квитком, несе Ліцензіат.
- 6.4. Ліцензіар на прохання Ліцензіата організовує навчання фахівців Ліцензіата у своїх виробничих підрозділах з відшкодуванням Ліцензіатом витрат на їхнє утримання.
- 6.5. Кількість фахівців, яких відряджають відповідно до п.6.1 і п.6.4, та їхній фаховий рівень, а також інші умови навчання і відрядження з'ясовуються сторонами у кожному окремому випадку.

7. Платежі

7.1. Як відшкодування за надання прав, передбачених цим договором, і за передачу технологічної документації Ліцензіат сплачує Ліцензіару винагороду у формі одноразових (поетапних) платежів та наступних поточних періодичних відрахувань (роялті) протягом чинності цього договору.

7.1.1. Первинний платіж у розмірі _____ надходить на рахунок Ліцензіара протягом 15 діб з дати набуття чинності цим договором.

У разі несвоечасної сплати первинного платежу Ліцензіар має право розірвати цей договір.

7.1.2. Платіж у розмірі _____ сплачується за технологічну документацію відповідно до розділу 3 цього договору. У разі затримки платежів Ліцензіар залишає за собою право затримати надання документації, передбаченої розділом 3.

7.1.3. Поточні відрахування (роялті) сплачуються Ліцензіару в розмірі _____ відсотків відпускної ціни (або собівартості) продукції за ліцензією, виробленої та реалізованої Ліцензіатом, до 25 грудня кожного року чинності цього договору.

7.2. Валютою, якою будуть здійснюватись платежі Ліцензіатом на рахунок Ліцензіара за цим договором, будуть _____ в еквіваленті
вказати назву валюти

до українських гривень на період розрахунків.

7.4. Ліцензіат гарантує, що роялті за кожний рік чинності договору, що минув, будуть не меншими:

за перший рік — _____ грн;

за другий рік — _____ грн;

за n-ний рік — _____ грн.

У разі неможливості сплати визначеного у цьому пункті розміру роялті до встановленого терміну Ліцензіат зобов'язується сплатити протягом 30 діб після закінчення чергового року чинності цього договору різницю між фактичним розміром роялті за рік та гарантованим ним мінімальним розміром роялті.

Якщо розмір роялті, передбачений п.7.3 за будь-який рік чинності цього договору, перевищує мінімально гарантовані роялті за відповідний рік, то різниця буде зачислятись в рахунок мінімально гарантованих сум платежів за наступні роки.

7.5. Якщо Ліцензіат виявить бажання виробляти продукції за ліцензією більше обсягу, вказаного в п.2.1 цього договору, то Ліцензіар розгляне можливість надання Ліцензіату такого права за умови взаємного узгодження додаткових платежів, пов'язаних з виробництвом та реалізацією додаткової продукції за ліцензією, та з урахуванням виробничих можливостей Ліцензіата.

7.6. Усі платежі за цим договором здійснюються Ліцензіатом на розрахунковий рахунок № _____

повна назва банку

_____ району _____ обл., МФО _____,
ЗКПО _____.

7.7. Припинення дії охоронних документів, перелічених у Додатку 1 до договору, не стосується чинності цього договору щодо виплати ліцензійних платежів.

Після вичерпання терміну чинності цього договору зобов'язання щодо виплати ліцензійних платежів, визначених цим договором, будуть здійснюватися до остаточного врегулювання цього питання.

8. Збори і податки

8.1. Усі збори, податки, обов'язкові платежі та інші видатки, пов'язані з укладанням та виконанням умов цього договору, які стягуються на вказаній у п.1.4 території, покладаються на Ліцензіата.

9. Звітність

9.1. Ліцензіат протягом 15 діб, наступних за звітним періодом, надає Ліцензіару зведені бухгалтерські дані про вироблену, продану та передану третім особам продукцію за ліцензією впродовж звітного періоду, а також відомості про ціну реалізації цієї продукції.

9.2. Ліцензіар має право здійснювати перевірку стану виробництва і збуту продукції за ліцензією, а також перевірку вказаних у п.9.1 бухгалтерських даних. Ліцензіат зобов'язаний забезпечити можливість такої перевірки.

10. Забезпечення конфіденційності

10.1. Ліцензіат гарантує збереження конфіденційності документації, інформації, знань, досвіду тощо, які він одержав від Ліцензіара під час виконання умов цього договору та на етапі його підготовки. Ліцензіат вчиняє всі необхідні дії, спрямовані на запобігання повному або частковому розголошенню відомостей про предмет договору або ознайомленню з одержаною інформацією третіх осіб без письмової згоди на це Ліцензіара.

Ліцензіар зі свого боку також зобов'язується вчиняти дії, спрямовані на збереження конфіденційної інформації, яка стосується виробництва продукції за ліцензією.

З інформацією стосовно виробництва продукції за ліцензією сторони зобов'язуються ознайомлювати тільки тих осіб, які причетні до виконання умов договору щодо цього питання.

10.2. Ліцензіат зобов'язується надавати субліцензіатам, задіяним у виробництві продукції за ліцензією, тільки ту інформацію, яка необхідна для виконання умов субліцензій. При цьому Ліцензіат бере на себе зобов'язання щодо додержання субліцензіатами умов конфіденційності щодо одержаних відомостей та забезпечення ними заходів з цього приводу.

У разі розголошення Ліцензіатом або субліцензіатами, задіяними у виробництві продукції за ліцензією, відомостей, що стосуються виробництва цієї продукції, без дозволу Ліцензіара Ліцензіат відшкодовує Ліцензіару збитки, яких він зазнав від вчинення таких дій.

На Ліцензіата і Ліцензіара покладається відповідальність за порушення умов конфіденційності фізичними і юридичними особами, правові відносини з якими вже припинено.

- 10.3. Зобов'язання сторін щодо забезпечення умов конфіденційності зберігають свою чинність протягом п'яти років після припинення чинності цього договору.

11. Захист прав

- 11.1. Якщо після укладення цього договору будь-яка третя особа подасть заявку на одержання охоронного документа на ОПІВ, аналогічний зазначеному у Додатку 1, на території, вказаній у п.1.4, на який буде видано охоронний документ, і це може позбавити Ліцензіара і Ліцензіата прав повністю або частково використовувати ОПІВ, передбачені цим договором, то сторони негайно, щойно їм стане відомо про це, розпочнуть спільні дії з охорони своїх прав, а у разі необхідності розпочнуть дії з оскарження цих охоронних документів третіх осіб, а також здійснювати інші заходи, пов'язані з виконанням умов цього договору.

- 11.2. Протягом терміну чинності цього договору Ліцензіат визнає і визнаватиме майнові права та особисті немайнові права авторів зазначеного у Додатку 1 ОПІВ, зобов'язується оскаржувати видачу охоронних документів на аналогічний об'єкт третім особам, якщо така видача суперечить законодавству, і не сприяти їм у протиправному використанні предмета ліцензії.

У разі подання позовів третіми особами щодо порушення майнових та немайнових прав на ОПІВ, зазначених у Додатку 1, на території, вказаній у п.1.4, Ліцензіат повідомляє про це Ліцензіара та забезпечує захист прав Ліцензіара і Ліцензіата за свій рахунок. Кошти Ліцензіата, витрачені на врегулювання вказаних претензій, після отримання остаточних рішень уповноважених органів буде визначено сторонами за домовленістю, в межах платежів, одержаних Ліцензіаром до виставлення вимог позивача.

- 11.3. Ліцензіар за запитом Ліцензіата надасть посильну допомогу щодо захисту від порушників майнових та немайнових прав, що впливають з охоронних документів на ОПІВ, зазначених у Додатку 1.

12. Реклама

- 12.1. Ліцензіат зобов'язується зазначати у рекламних матеріалах і супроводжувальній документації на продукцію, що її виготовлено за ліцензією Ліцензіара.

13. Розв'язання спорів

- 13.1. У разі виникнення непорозумінь між Ліцензіаром і Ліцензіатом з питань, передбачених цим договором, сторони будуть вчиняти дії, скеровані на їх розв'язання, шляхом переговорів та консультацій.
- 13.2. У разі виникнення спірних питань, за якими неможливо досягти згоди шляхом переговорів, вони будуть вирішуватись у встановленому законодавством України (або за домовленістю сторін — за законодавством країни, куди планується надати ліцензію на використання винаходу) порядку _____ судом _____ району м. _____, повне найменування суда
рішення якого є остаточним і обов'язковим для обох сторін.

14. Термін чинності договору та умови його розривання

- 14.1. Цей договір укладено на ____ років. Він набирає чинності з дати його підписання або реєстрації у порядку, встановленому чинним законодавством України.
Цей договір може бути продовжено за обоюсторонньою згодою сторін.
Умови продовження терміну чинності цього договору буде визначено сторонами не менше ніж за 6 місяців до закінчення цього терміну.
- 14.2. Кожна зі сторін має право достроково розірвати цей договір, письмово повідомивши про це іншу сторону, якщо інша сторона не виконує умов цього договору.
- 14.3. Відмова у видачі або анулювання охоронного документа на ОПІВ, якщо такі дії матимуть місце під час тимчасової правової охорони в зоні виключного права, протягом терміну чинності цього договору не можуть бути підставою для його дострокового розривання.
- 14.4. У разі розривання договору сплачені платежі поверненню не підлягають.
- 14.5. Після закінчення терміну чинності цього договору або його дострокового розривання Ліцензіат втрачає право виробляти продукцію за ліцензією, укладати контракти і одержувати замовлення на неї, повертає Ліцензіару всю технологічну документацію та її копії, одержану згідно з цим договором. Реалізація накопиченої на складах Ліцензіата продукції за ліцензією здійснюватиметься під наглядом представника або довіреної особи Ліцензіара.

15. Інші умови

- 15.1. Права і зобов'язання Ліцензіата за цим договором не можуть бути переданими іншій юридичній або фізичній особам без письмової на це згоди Ліцензіара.
- 15.2. Цей договір є вичерпним і містить усі положення і норми, обумовлені та узгоджені сторонами. Усі усні та письмові попередні переговори і домовленості, які стосуються предмета договору, враховано у тексті цього договору. Внаслідок цього, жодні усні переговори, поперед-

ДО ВІДОМА

не листування або інші попередні договори між сторонами щодо предмета цього договору не можуть бути використаними для тлумачення його положень і втрачають чинність з моменту його підписання.

15.3. Усі зміни і доповнення до цього договору повинні здійснюватись у письмовій формі і бути підписаними особами, яким Ліцензіар і Ліцензіат делегували це право.

15.5. Ліцензіар зобов'язується сприяти авторам зазначеного у Додатку 1 винаходу в здійсненні робіт з удосконалення його характеристик і якості та сплачувати їм ___ відсотків з тих коштів, які надходять на рахунок Ліцензіара за цим договором.

15.6. Перелічені в цьому договорі Додатки _____ всього на _____ сторінках є його невід'ємною складовою.

15.7. Цей договір укладено у м. _____ "___" _____ 200__ р. у ___ примірниках (___ українською і _____ мовами). Тексти договору аутентичні і мають однакову силу. У разі виникнення спірних питань, які вирішуються через суд, для розв'язання спору буде використано обидва тексти договору.

Юридичні адреси сторін:

Ліцензіар _____,
номер телефону та електронна адреса _____.

Ліцензіат _____,
номер телефону та електронна адреса _____.

Додатки: Додаток 1 на _____ стор.;
Додаток 2 на _____ стор.

Від Ліцензіара:

Від Ліцензіата:

/Підписи, печатки/

Дисертації за 1995 - 2002 р.р. на здобуття наукового ступеня кандидата наук, що стосуються сфери інтелектуальної власності

Економічні науки

Рік захисту

- Бурлака Григорій Григорович. Інноваційні проблеми розвитку нафтопереробної промисловості: Автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.02.02 / НАН України; Інститут економіки. — К., 1995. — 36 с.* 1995
- Долга Валентина Олександрівна. Інтелектуальна власність: економічний зміст і форми реалізації: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / Харківський держ. ун-т. — Х., 1996. — 18 с.* 1996
- Легейда Олена Володимирівна. Організаційно-економічний механізм фірмового сервісу складнотехнічного обладнання на принципах франчайзингу: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.01 / Харківський держ. політехнічний ун-т. — Х., 1997. — 17 с.* 1997
- Манухіна Марта Юріївна. Удосконалення методів оцінки й обліку матеріальних і нематеріальних активів підприємства: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Східноукраїнський держ. ун-т. — Луганськ, 1997. — 20 с.* 1997
- Галушак Ольга Ярополківна. Лізинг в системі стимулювання інноваційної діяльності: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.02 / Державний ун-т "Львівська політехніка". — Л., 1998. — 16 с.* 1998
- Сатовський Владислав Вадимович. Облік і аудит нематеріальних активів (на матеріалах підприємств ЗАТ "Укртатнафта"): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Київський національний економічний ун-т. — К., 1998. — 16 с.* 1998
- Забарна Елеонора Миколаївна. Стратегія розвитку промислового виробництва на підставі активізації інноваційної діяльності: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.01 / НАН України; Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень. — О., 1999. — 18 с.* 1999
- Хрустальова Вікторія Вікторівна. Інтелектуальна власність в системі економічних відносин перехідної економіки України: Автореф. дис... канд. екон. наук:*

- 08.01.01 / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 1999. — 20 с. 1999
- Абрамова Лариса Сергіївна. Механізм забезпечення економічної ефективності інновацій (на прикладі водоспоживальних систем енергоустановок):* Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.02 / НАН України; Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень. — О., 2001. — 20 с. 2001
- Сунь Лінъ. Облік, аудит і аналіз нематеріальних активів:* Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Київський національний економічний ун-т. — К., 2001. — 20 с. 2001
- Бервено Оксана Володимирівна. Інтелектуальний капітал: економічний зміст і особливості формування в транзитивному суспільстві:* Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. — Х., 2002. — 19 с. 2002
- Буднікевич Ірина Михайлівна. Становлення регіонального ринку інновацій: теорія та практика (на прикладі карпатського регіону):* Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.10.01 / НАН України; Інститут регіональних досліджень. — Львів, 2002. — 20 с. 2002
- Крайнев Петро Павлович. Формування системи управління промисловою власністю:* Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / Київський національний економічний ун-т. — К., 2002. — 18 с. 2002
- Олейко Віра Миколаївна. Методи та моделі вартісної оцінки інтелектуального капіталу суб'єктів господарювання:* Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.03.02 / НАН України; Інститут економічного прогнозування. — К., 2002. — 20 с. 2002
- Погореловська Грина Дем'янівна. Засоби моделювання та підтримки прийняття інноваційних рішень щодо нематеріальних активів:* Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.03.02 / Київський національний економічний ун-т. — К., 2002. — 19 с. 2002
- Прошак Василь Васильович. Інтелектуальний потенціал України в умовах ринкової трансформації економіки:* Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. — Л., 2002. — 21 с. 2002

Терещук Наталія Михайлівна. Маркетингові стратегії підприємств в системі франчайзингу: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.02 / Київський національний торговельно-економічний ун-т. — К., 2002. — 20 с. 2002

Чоботюк Олександр Іванович. Міжнародний науково-технічний трансфер у перехідній економіці: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2002. — 17 с. 2002

Інші науки

Липовська Наталія Анатоліївна. Інтелектуальний потенціал суспільства: сутність та динаміка (соціологічний аспект аналізу): Автореф. дис... канд. соціол. наук: 22.00.06 / Харківський держ. ун-т. — Х., 1996. — 20 с. 1996

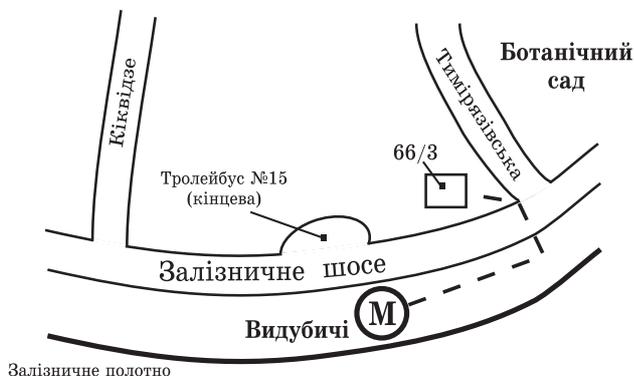
Мойсеєнко Лідія Анатоліївна. Психологія розуміння винахідницьких задач студентами технічного вишу: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України. — К., 1998. — 18 с. 1998

Рудник Ольга Іванівна. Особливості успадкування і мінливості відмітних ознак рослин проса, їх використання в селекції та експертизі сортів на патентоспроможність: Автореф. дис... канд. с.-г. наук: 06.01.05 / Інститут землеробства УААН. — К., 2002. — 18 с. 2002

УВАГА!

З 20 жовтня 2003 р. Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності АПРН України змінив адресу.

01014, м. Київ-14,
вул. Тимірязівська, 66/3
(метро "Видубичі")
тел.: 294-99-82

Наукова рада журналу:

Святоцький О.Д. (голова наукової ради), Бутнік-Сіверський О.Б.,
Врублевський В.К., Кремень В.Г., Лавринович О.В., Литвин В.М., Патон Б.Є.,
Підпригора О.А., Побірченко І.Г., Притика Д.М., Редько В.В., Семчик В.І.,
Сташис В.В., Табачник Д.В., Тацій В.Я., Шемшученко Ю.С., Ющенко В.А.

Редакційна колегія журналу:

Крайнєв П.П. (головний редактор), Андрощук Г.О., Головченко Л.М.,
Грошевий Ю.М., Дорошенко О.Ф., Дроб'язко В.С., Закалюк А.П.,
Захарченко Т.Г., Індукаєв В.К., Копиленко О.Л., Кращенко В.П. (заступник
головного редактора), Крупко П.М., Крупчан О.Д., Кубів С.І., Мельниченко О.І.,
Москаленко В.С., Панов М.І., Пасенюк О.М., Підпалов Л.В., Пічкур О.В.,
Прахов Б.Г., Різун В.Ф., Сегай М.Я., Теплюк М.О., Худолій Б.М.

Петренко С.А. — відповідальний секретар

Засновник —

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

Свідоцтво про державну реєстрацію:
Серія КВ № 5664 від 05.12.01

До уваги авторів та читачів

Редакція приймає рукописи статей як на електронних носіях, набраних у програмах MS Office, так і на папері.

Авторів просимо, разом з матеріалами, надсилати свою фотографію та інформацію щодо наукового ступеня, місця роботи, посади, поштової адреси і контактних телефонів.

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення рукописів. За достовірність інформації та статистичних даних, що містяться у рукописах, відповідальність несе автор.

Журнал приймає замовлення на розміщення реклами

Адреса редакції: 01014, м. Київ, вул. Тимірязівська, 66/3
Телефон: 294-99-82

www.ndiiv.org.ua
e-mail: icapital@i.com.ua

Комп'ютерна верстка — Т. Супрун
Коректор — А. Куниця

Здано до набору 29.08.03. Підписано до друку 07.10.03 Формат 70x108/16.
Папір офсетний. Офсетний друк.
Зам. 0398

Надруковано з оригінал-макета у ТОВ "Тетріс"
04050, м. Київ, вул. Глубочицька, 17
